

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Programy prevence kriminality
mládeže v regionu Svitavy**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Alena Plšková

Vypracovala:
Petra Kovářová, DiS

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Programy prevence kriminality mládeže v regionu Svitavy“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury. Elektronická verze je totožná s tištěnou.

Brno 6.4.2011

.....
Petra Kovářová, DiS

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, za cenné rady, vstřícnost, čas a ochotu, kterou mi poskytla při zpracování této bakalářské práce.

.....
Petra Kovářová, DiS

„Odchovat děti je nejistá věc, neboť úspěch je tu pln zápasů a starostí a neúspěch je větší nad jiné bolesti.“

Demokritos z Abdér

OBSAH

ÚVOD	2
1 Příčiny delikventního chování mládeže	3
1.1 Rodina	3
1.2 Věkové období dítěte	5
1.3 Škola	5
1.4 Prostředí	7
2 Mládež a současnost	8
2.1 Trestní odpovědnost mládeže	8
2.2 Mládež a nástrahy moderní doby	13
3 Prevence kriminality	15
3.1. Členění prevence kriminality	15
3.2 Struktura prevence kriminality	16
4 Projekty sociální prevence na svitavsku	18
4.1. Preventivní projekty občanských sdružení	24
4.2. Systém včasné intervence	27
5 Praktická část	34
5.1. Metoda, cíle průzkumu a stanovení hypotéz	34
5.2. Popis vzorku respondentů	36
5.3. Vyhodnocení dotazníku ověření hypotéz	37
ZÁVĚR	53
RESUMÉ	54
ANOTACE	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

V posledních letech začala výrazným způsobem stoupat kriminalita a delikventní chování mládeže. To, co bylo ještě před několika lety nepředstavitelné, je dnes vidáno téměř každý den. Opilé děti potulující se po ulici, fyzické útoky na dospělé, přepadení za bílého dne. Domnívám se, že volný čas dětí a mládeže a jeho vyplňování pozitivními aktivitami hraje významnou roli při utváření osobnosti mladého člověka a při jeho pozitivní socializaci, o kterou usiluje prevence. Kriminalita mládeže patří mezi závažnější sociálně patologické jevy a je právem často diskutovaným problémem. Roste brutalita a stoupá počet mladých lidí závislých na návykových látkách. Všeobecně se kriminalita v naší zemi každoročně zvyšuje. Potenciálními oběťmi trestného činu se stáváme my všichni. Prevence je dle mého názoru na prvním místě v předcházení nežádoucích vlivů ve společnosti. Právě děti a mládež se pro preventivní aktivity jeví jako nejperspektivnější, vzhledem k neukončenému vývoji osobnosti.

V této souvislosti se naskýtá několik zásadních otázek, které se následně budou prolínat celou prací. Které příčiny vedou k delikventnímu jednání? Do jaké míry souvisí množství volného času s delikventním jednáním mladistvých? Mají děti dostatek informací o tom, jak plnohodnotně trávit svůj volný čas?

Bakalářská práce se zabývá vlivem kvalitních a propracovaných preventivních programů na snižování delikventního chování dětí a mladistvých. Celková struktura práce je rozložena do teoretické a praktické části.

Teoretickou část tvoří čtyři hlavní kapitoly. První kapitola se zabývá příčinami delikventního chování mládeže, druhá kapitola pojednává o problematice současné mládeže, třetí část je věnována prevenci kriminality a ve čtvrté kapitole jsou popsány konkrétní projekty sociální prevence na svitavsku.

Praktická část závěrečné práce obsahuje metody, cíle průzkumu a stanovení hypotéz, analýzu výsledků a verifikaci hypotéz. Použitou metodou v průzkumné části práce je kvantitativní šetření ve formě dotazníku. Tímto šetřením se pokusím zjistit informovanost místní mládeže o možnostech trávení volného času v regionu Svitavy.

Část výsledků průzkumu bude sloužit občanskému sdružení Bonanza, které provozuje nízkoprahové zařízení Díra ve Svitavách. Tento klub pro mladé znám, jelikož jsem byla při své praxi na VOŠ přítomna při jeho plánování a otevírání. Působím zde jako dobrovolník. Lze říci, že za dva roky fungování zařízení, získal klub své příznivce.

Do dnešní doby však není vytvořen žádný oficiální prospekt nebo leták, který by informoval i mládež ze vzdálenějších částí města. Dotazník byl záměrně rozdán žákům základních škol, které nejsou v těsné blízkosti klubu. Cílem je zjistit informovanost těchto dětí o fungování klubu i o dalších možnostech trávení volného času ve městě Svitavy.

Zvolené téma úzce souvisí se studiem oboru sociální pedagogiky, neboť se ve své práci zmiňuji o řadě sociálně patologických jevů, jako je delikvence, kriminalita mládeže a její prevence, drogová problematika, vliv vrstevnických skupin na dospívajícího jedince, negativní vlivy internetu a počítačových her na zdravý vývoj dětí. V práci zmiňuji řadu témat souvisejících s pedagogikou volného času a zážitkovou pedagogikou. Popisuji preventivní volnočasové aktivity, fungování nízkoprahového zařízení, jezdecký klub pro děti s výchovnými problémy a další.

1 Příčiny delikventního chování mládeže

Domnívám se, že pro prevenci kriminality mládeže je důležité znát její příčiny. Nejrůznější preventivní programy se na tyto příčiny zaměřují a snaží se je ovlivňovat. Obecně se mezi nejčastější příčiny kriminality mládeže se řadí – rodina, věk dítěte, škola a prostředí, ve kterém se člověk nachází a vyrůstá. Jednotlivé příčiny se pokusím popsat.

1.1 Rodina

Rodina je tradičně považována za hlavního činitele, který svým selháním dětem umožňuje kriminální chování. Funkce rodiny se v novodobé historii výrazně proměnily. V dřívějších dobách nebylo dětství považováno za období, během něhož by dítě mělo zvláštní potřeby a privilegia. V současné době je tomu naopak. Změnou radikálně ovlivňující osudy všech dalších generací dětí bylo zavedení povinné školní docházky v 18. století, když školy byly až na výjimky financovány státem, který tak rodinám přebral jejich zodpovědnost za přípravu dětí na budoucí profesi. Ke školám v našem století ještě přibyla kolektivní zařízení pro předškolní děti – jesle a mateřské školy, což ještě více snížilo počet let, po něž jsou děti v péči rodiny. Děti tráví stále více času v organizacích (školky, školy, zájmové kroužky), sociální kontrola dětí prostřednictvím specializovaných institucí tedy narůstá. Neorganizovaného času dětí se zmocňují média, mezi nimi především televize a počítačové hry. Dalším nebezpečím může představovat internet. Pokud rodiče nedostatečně kontrolují své děti, hrozí zde možnost, že se dítě stane členem nebo i obětí některé ze špatných sociálních internetových sítí.

Velikost rodiny se statisticky zmenšuje, stoupá počet rozvodů, ženy se stále více emancipují a vstupují v historicky nevídané míře na trh práce, což mění jejich chuť a možnost angažovat se v dříve tradiční ženské roli v rodině – v roli hospodyně a vychovatelky dětí. Toto jednání se pak může dostávat do konfliktu s potřebami dítěte. Děti vychovávané jen jedním z rodičů (ve všech zemích jsou to převážně matky), mají podle mezinárodně srovnávacích studií, jež jsou dnes k dispozici, o něco horší výsledky ve škole, víc zdravotních a psychických problémů a také více střetů se zákonem než děti ze srovnatelné socioekonomické vrstvy, které vyrůstají s oběma rodiči.¹

¹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence, 1.vyd. Praha: Portál, 1998, s. 37-45

Ještě ve čtyřicátých a padesátých letech platilo, že většina delikventně jednajících mladých lidí je z nejhudších a nejméně vzdělaných rodin. Novinkou poválečného vývoje je markantní zvyšování kriminality dětí ze středních vrstev, a zvláště překvapivé je navýšení počtu kriminálně jednající mládeže z nejlépe situovaných vrstev. Zvláštní kategorii tvoří děti, které rodinné prostředí vůbec nepoznaly. Byly vychovávány v kolektivních institučních zařízeních, obvykle prošly celou sérií náhradních domovů. Tyto, v pravém slova smyslu deprivované děti, mají nejen oslabenou schopnost navazovat vztahy a nalézat v nich uspokojení, ale častokrát trpí i silnou nedůvěřivostí ke svému okolí. Byli zvyklí bojovat o své místo v dětském domově, nebo výchovném ústavu. Od osmnácti let byli nuceni se starat sami o sebe a proto je pro ně častokrát velkým problémem začít věřit lidem ve svém neblížším okolí a umět si říci o pomoc.

Dohled (monitoring) je další parametr rodičovského chování, který má prokazatelnou souvislost s delikventním chováním dítěte. Dohled je rodičova informovanost o tom, co dítě dělá ve volném čase, s jakými kamarády se stýká, kde se zdržuje, když není doma, kdy se vrací domů, v jakém stavu atp. Rizikovým faktorem pro dítě je nepochybně i nepřítomnost rodičovského vzoru v rodině. V rodině delikventně se chovajících mladých lidí chybí nejčastěji otec. Ten s matkou dítěte nikdy nezačal žít, nebo se rodiče rozvedli. Děti postrádají zdroj opory a rodičovské autority.

Rodič, který se chová delikventně, nadměrně pije, bere drogy, je často nezaměstnaný nebo má podobné projevy „sociální nepřizpůsobivosti“, také zvyšuje pravděpodobnost, že dítě bude během dospívání přestupovat meze zákona. Způsob řešení konfliktů v rodině má nepochybně vztah k delikventnímu chování dětí. Také konflikty dítěte se sourozenci předpovídají vyšší riziko delikvence. Postavení, funkce rodiny, práva a povinnosti rodičů i dětí vyplývají především ze zákona o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků. Podklad zákonné ochrany rodičovství, rodiny a zvláštní ochrany dětí a mládeže obecně stanoví čl. 32 Listiny základních práv a svobod. Zdravý vývoj dětí a mládeže je nesporně předpokladem zdravé společnosti, na druhé straně se zdravé společnosti vyrůstají zdravé děti a mládež. Tento kruh začíná a opět končí v rodině.²

²MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence, 1.vyd. Praha: Portál, 1998, s. 37-45

1.2 Věkové období dítěte

Věk má vliv na formování určité poruchy chování, na její kvalitu a intenzitu. Již v předškolním věku se mohou projevit známky poruch chování, i když v malé intenzitě (zlobná gesta, negativismus, agrese). Objevují se první lži, i když ty lze v mnoha případech zaměnit za bdělé snění, rozvíjí se fantazie a vytvářejí se kritéria pravdy a lži. Objevují se rovněž první krádeže. Tyto projevy se však dají většinou usměrnit vhodným pedagogickým působením. Druhým obdobím je školní věk, kdy počátek školní docházky bývá někdy spojen s neurózami. Jejich projevem je snížené soustředění, ospalost, nepozornost nebo zlobení. Pro zkoumání predelikventních aktivit je tento věk nejdůležitější. Třetím obdobím je puberta. Zde se zpravidla projeví všechny povahové rysy i výraznější odchylky v chování. Dítě hledá vzory, podle kterých by mohlo jednat, nenachází-li je u dospělých, tak je hledá u svých vrstevníků v partě. Objevují se romantické rysy povahy, touha po hrdinství až po nerozumném hazardérství (krádeže, vloupání, rozdávání peněz, hazardní hry, atd.). Po celé období dospívání, je hlavní a nejdůležitější kladný vliv a podpora rodiny.³

1.3. Škola

V současné době přibývá požadavků na školu, ty jsou často spíše protikladné. Od socializačního působení školy se dnes očekává víc, než je reálné. Na druhé straně škola stále méně ví, jak a k čemu má žáky připravovat, očekává se všeobecné posilování společenské solidarity. Na školu klade společnost ještě řadu dalších požadavků. Škola by měla děti nejen kvalifikovat pro budoucí práci, ale také je vychovávat k občanské angažovanosti, a to ve spolupráci s rodinou. Není však vždycky snadné skloubit zájmy společnosti, rodiny a školy. Rodiny někdy se školou spolupracovat nechtějí. Děti v tradičních školách soutěží v reprodukci znalostí, nesoutěží ve schopnosti spolupracovat ani ve schopnosti nalézat vlastní řešení reálných problémů společnosti. Žáci jsou sice ve školách vedeni ke kázni (což není u rizikových dětí zanedbatelné), ale i k nesamostatnosti, k závislosti na autoritě učitele, která se však u rizikových dětí snadno zvrátí v odpor k učitelské autoritě.⁴

³ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence, 1.vyd. Praha: Portál, 1998, s. 81-89

⁴ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence, 1.vyd. Praha: Portál, 1998, s. 63-75

Dobrá spolupráce rodiny a školy zlepšuje motivaci dětí pro učení a jejich výsledky ve škole. Škola je dnes ve všech demokratických zemích koncipována jako otevřená instituce, která chce spolupracovat s rodiči i s místní komunitou. I ten rodič, který nedochází do školy, může být dobrým rodičem a může se školou dobře spolupracovat, pokud ho pro to dokáže škola motivovat.

Přechodem do školy každé dítě ztrácí výlučné postavení, které do té doby mělo v rodině. Musí se přizpůsobovat novému životnímu rytmu – nucenému vstávání, vyučovacími hodinami dělenými přestávkami a nutná příprava do školy. Učitel je pro dítě nejvýznamnější osobou ve škole, postupně však roste význam vztahu ke spolužákům. Učitel se stává autoritou, která konkuruje autoritě rodičů a později také vrstevníků. Děti si velmi záhy začínají ve třídě vytvářet svou vlastní „subkulturu“ vyznačující se zvláštním jazykem, zvyklostmi a rituály. Ve třídě vznikají podskupiny, jež jsou k bližšímu kontaktu motivovány společnými zájmy a činnostmi. V některých případech mohou být tyto skupiny zárodkem asociálních part. Učitelův nezáměr či agresivita mohou být také živnou půdou šikanování ve třídě. Vyšší riziko sociálního selhání mají děti, resp. podskupiny dětí špatně ve škole prospívajících, s vyšším potenciálem agresivity.⁵

Tyto děti se pak častěji dostávají do asociálního prostředí. Navštěvují restaurace, bary, herny a diskotéky, kde získají celkem snadný přístup ke zdroji alkoholu a drog. Zde si pak hledají nové přátele, ze kterých mohou po čase vznikat kriminální gangy.

U většiny dětí s poruchami chování se projevuje špatný prospěch a nepravidelná školní docházka. Školu často nedokončí. Ve školním věku se již projevují některé predelikventní aktivity jednotlivce a nabývají na kvantitě i kvalitě. Školní věk je pro výskyt těchto aktivit nejdůležitější. Z morálního hlediska platí, že hlavní odpovědnost za výchovu dětí a mládeže by měla spočívat na rodičích.

⁵MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence, 1.vyd. Praha: Portál, 1998. s. 63-75

1.3 Prostředí

Je-li prostředí kolem dítěte plnohodnotné a pozitivní, je vývoj dítěte plynulejší, klidnější a méně problémový. V primární rodině dítě získává nejen první dovednosti, vědomosti, zkušenosti, ale osvojuje si zde i základy společenských norem a pravidel, získává zde určité vzory. Chování dítěte je pak především ovlivňováno strukturou rodiny a vztahy uvnitř rodiny, hodnotami, jež jsou pro danou rodinu podstatné a výchovnými postupy, které rodiče volí a užívají.

Je-li však prostředí defektní, je zpravidla zdrojem poruch chování dítěte. Osobnost člověka se utváří proto, že je bytostí společenskou a ne jen biologickou jednotkou. Tato specificky lidská podstata je výsledkem procesu socializace. Během interakce dítěte se jeho okolím se vytváří zkušenost, která později určuje způsob fungování řídicího organismu. Každé dítě je členem určité společenské skupiny. Pro vznik poruch chování přispívá někdy negativní vliv těchto skupin. Velký význam pro určení delikventního jednání má otázka využití volného času. Skupiny jsou tvořeny spontánně, mají určitou hierarchii. Často v těchto skupinách není dostatek kladného sociálního uznání členů těchto skupin. Tak si ho alespoň zajišťují činy směřujícími k posílení prestiže. V rámci zvláštní skupiny (party). Mládež nachází v partě způsob života, který jí vyhovuje, který bývá značně odlišný od způsobu života společnosti, jímž často pohrdají. Nejčastěji delikventní činnosti mladých je majetková a násilná kriminalita, krádeže, vloupání, loupežné přepadení atd. Dále jsou to krádeže peněz rodičům a v obchodním domě. Zvláštním druhem jsou krádeže automobilů a motocyklů. Zde jsou vytvořeny přímo specializované skupiny. Velmi negativní roli hraje požívání alkoholu a nealkoholová toxikomanie. Dochází k výrobě, distribuci omamných látek. Velmi nebezpečné jsou organizované party, které se zabývají trestnou činností bez přímého ohraničení předmětu zájmu. Dle teritoria prostředí rozlišujeme party na venkovské, městské, velkoměstské. Dnes se zvláště hovoří o specifické sídliště. Městské děti se jeví jako drzejší, vzpurnější, rafinovanější, pohodlnější. Objevuje se také více případů záškoláctví a kouření.⁶

⁶MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence, 1.vyd. Praha: Portál, 1998.s. 81-84

2 Mládež a současnost

2.1 Trestní odpovědnost mládeže

Kriminalita mládeže patří zvláště v posledních letech k závažnému společenskému problému. Ve Sbírce zákonů byl pod zákonem č. 40/2009 Sb., vyhlášen nový trestní zákoník, který završil dlouhodobý proces přeměny trestního práva hmotného. Nový trestní zákoník nabyl účinnosti 1. ledna 2010.

„ Tak co proved ten metrovej pachatel? “

Ironická, shovívavá, ale i přezíravá otázka, s níž se může setkat kriminalista předvádějící před vyšetřovatele dvanáctiletého chlapce zadrženého v obchodním domě při krádeži drahých sportovních bot. Otázka, která přesně předznamenává vývoj případu. Vyšetřování bude přerušeno pro nízký věk pachatele. Nikdo se nebude zabývat tím, proč chlapec kradl, nikdo nebude pracovat s ním ani s jeho rodinou. Otázka, která je-li opakována příliš často, musí nutně frustrovat kriminalistu z pocitu zbytečné práce. A chlapec? Ten třeba zanedlouho ukradne něco jiného. Nic se přece nestalo. Několik let může mít štěstí, několik let bude utvrzován v pocitu beztrestnosti, v přesvědčení, že na něj nikdo nemá. Jednoho dne, to už bude částečně trestně odpovědný, se štěstí obrátí. Policie ho zadrží - řekněme v souvislosti s vykrádáním aut - tentokrát dostane podmínku. Po druhé už půjde do vězení. Cesta po kriminálech začala.⁷

⁷<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista>

Pro dobrou orientaci v následující kapitole je potřebné znát určité základní pojmy, kterých se téma týká. Hovoříme-li o dnešní mládeži, máme na mysli tu část populace, která již není dětmi a ještě nepatří mezi sociálně dospělé. Kriminologická literatura pod pojmem mládež zahrnuje tři věkové skupiny: děti ještě trestně neodpovědné, mladistvé a mladé dospělé.

Dětský pachatel je trestně neodpovědný pachatel, neboť v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku.⁸

Mladiství pachatel je pachatel trestného činu, který se posuzuje podle zvláštních ustanovení trestního zákona o stíhání mladistvých, neboť v době spáchání trestného činu dovršil patnáctý rok a nepřekročil 18 rok svého věku.

Mladý dospělý pachatel - překročil osmnáctý rok věku a nedovršil dvacátý rok svého věku, a proto soud může jeho podmíněčné odsouzení ponechat v platnosti, i když zavinil příčinu k výkonu trestu odnětí svobody.⁹

Jednou z nejdiskutovanějších změn po celou dobu projednávání nového trestního zákoníku bylo snížení věkové hranice trestní odpovědnosti z patnácti let na čtrnáct let. O problematice se vedly mnohé odborné debaty. Cílem snížení věkové hranice bylo umožnění účinnějších postihů dětských pachatelů. Proti snižování věkové hranice vystoupilo mnoho kritiků, zejména z řad lékařů a pedagogů, kteří upozorňovali na negativní průvodní jev snižování trestní odpovědnosti, a to především uspokojení sexuálního života mládeže.¹⁰

⁸ Zákon č. 40/1999 Sb. Trestní zákoník

⁹ www.mvcr.cz/clanek/navrh-systemoveho-pristupu-k-peci-o-detske-a-mladistve-delikventy

¹⁰ www.e-advokacie.cz/cz/clanky/novy-trestni-zakonik

Kriminalita mládeže = je nejzávažnějším projevem a vyústěním většiny sociálně patologických jevů. Tento negativní společenský jev je analyzován z rozdílných hledisek, avšak základem všech analýz jsou obvykle statistické údaje zpracované příslušnými orgány nebo institucemi. Kriminalita dětí, mládeže a mladistvých není kriminalitou dospělých, i když jí často předchází.¹¹ Ve vývoji jedince dochází k několika obdobím vzdoru. Dospívání je posledním z nich a bývá často velmi bouřlivé a dochází v něm k zvýšené míře kriminálního jednání.

věk (roky)	typ kriminality
do 15	prekriminalita
15 -18	kriminalita mladistvých
18 – 24	kriminalita mladých dospělých

Právní normy v problematice kriminality mládeže

Uvádím pouze nejčastěji užívané normy v práci s rizikovou mládeží:

- Zákon č. 104/1991 Sb. Úmluva o právech dítěte
- Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava ČR.
- Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod
- Směrnice OSN pro prevenci kriminality mládeže.
- Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník
- Zákon č. 293/1993 Sb. O výkonu vazby
- Zákon č. 169/1999 Sb. O výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.
- Zákon č. 109/2002 Sb. O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

¹¹MATOUŠEK, O. a kol. Práce s rizikovou mládeží. Praha, Portál, 1996, s. 19.

- Zákon č. 108/2006 Sb. O sociálních službách.
- Zákon č. 94/1963 Sb. O rodině ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 359/1999 Sb. O sociálně právní ochraně dětí (novela č. 134/2006).
- Zákon č. 99/1963 Občanský soudní řád.

Instituce zabývající se péčí o delikventní mládež v České republice

Mezi instituce zabývající se péčí o delikventní mládež v České republice patří:

- Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo Spravedlnosti
- Probační a mediační služba České republiky
- Nejvyšší státní zastupitelství (SZ)
- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- Náhradní rodinná péče (pěstounská péče či adopce)
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- Ministerstvo zdravotnictví

Základní rysy dospívající mládeže

Dnešní mladí lidé se vyznačují jistými osobnostními rysy. Jde především o zvýšenou míru kritičnosti, touhu po samostatnosti, svobodě myšlení a jednání, o značné sebevědomí. Mění se vztah k autoritě, dříve přijímané vzory jsou přehodnocovány, v mnoha rodinách přestává být domov bezpečným zázemím a objevuje se nespokojenost s rodiči. Mladí lidé obtížněji uznávají kompromisy, mají tendence

negovat jednání ostatních, řešit situace radikálně, neradi přijímají kritiku. Jsou impulsivní a touží po samostatnosti.

K typickým rysům mladého člověka patří touha po dobrodružství a romantice, rychlé střídání citů a hledání smyslu lidského života. Dospívající zvláště podrážděně reagují na starostlivé pohledy, poznámky či gesta rodičů, vychovatelů. Začlenění do společnosti znamená pro mladou generaci definitivní rozloučení v podstatě s bezstarostným dětstvím a vstup do otevírajícího se nového života. Ne náhodou bývá toto věkové období označováno za hraniční, za období hlubokých životních proměn. Mnoho mladých lidí toto období plné změn nezvládá. Se zvyšujícím se počtem trestných činů, které páchá mládež, vzrůstá i brutalita při jejich provedení. Věk pachatelů se stále snižuje, a to i u nejméně závažnější kriminality. Stále více těchto činů je pácháno mladistvými, někdy dokonce dětmi.

Mimo rodiny a školy se na socializaci a formování jedince podílejí i další činitelé, jako je skupinka přátel nebo idol – vzor, kterého si dospívající určí. Mladému člověku cestu k úspěšné socializaci znesnadňuje například nedostatek životních zkušeností, neschopnost správně hodnotit životní situace, falešné pojmání kamarádství, sklon k napodobování a tendence dokázat svoji odvahu.¹²

¹²MATOUŠEK, O. a kol. Práce s rizikovou mládeží. Praha: Portál, 1996, s. 20-23

2.2. Mládež a nástrahy moderní doby

Mezi fenomény dnešní doby patří internet, počítačové hry a multikina. Téměř každá domácnost má počítač s přístupem k internetu, ve školách se již na prvním stupni začíná s výukou informatiky, děti tedy nemají větší problém, se k nástrahám internetových sítí dostat. Hodně diskutovaným problémem jsou v dnešní době různé sociální sítě, např. virtuální seznamky, vlastní blogy nebo tolik, u mládeže oblíbený, Facebook. Facebook je jednou z největších společenských sítí na světě, je to propracovaný a velice rozsáhlý společenský webový systém sloužící hlavně k tvorbě sociálních sítí, komunikaci mezi uživateli, sdílení multimediálních dat, udržování vztahů a zábavě.

Sociální síť (angl. social network) je propojená skupina lidí, kteří se navzájem ovlivňují.¹³

Na sociálních sítích hrozí mladým lidem, zejména pak dětem mnohá nebezpečí, neboť k nim mají přístup nejrůznější násilníci a pedofilové, kteří využívají toho, že děti jsou bez dozoru dospělých a mají chuť se bavit s „kamarády“. Hlavním úskalím internetových diskuzí je to, že děti nevědí, kdo se na druhé straně sítě, skutečně skrývá. V poslední době se v médiích stále více objevují zprávy o hromadných sebevraždách mladých lidí po celém světě. Mládež je po internetové síti nabádána k tomu, aby v určitý den a předem domluveným způsobem spáchala sebevraždu. Vyšetřovatelům se málo kdy podaří odhalit iniciátora a důvod těchto sebevražd. V dnešní době jsou oblíbené počítačové hry, které se dají hrát online po síti. Tyto hry bývají agresivní. U některých jedinců hrozí to, že nedovedou rozlišit skutečnost od příběhu, který se odehrává ve hře a své hráčské postupy pak promítají do chování v běžném životě. Nejnebezpečnější jsou údajně internetové hry s přidělenými úlohami, jichž se účastní najednou mnoho hráčů. Tyto aplikace bezesporu zvyšují agresivitu mladých lidí, jsou zhoubné tím, že se jejich uživatel příliš vžívá do role hlavních hrdinů či darebáků, kteří páchají násilnou a jinou činností. Mnoho psychologů soudí, že účinek násilí ve hrách na chování dětí je zcela totožný s dopadem podobných scén, které jsou obsahem například televizního vysílání. U většiny mládeže hraje televize obrovskou roli. Televize stanovuje normy toho, co se má považovat za úspěch, dobrý vkus a správné chování. Mládež ovlivňuje pomocí reklam. Televize má stále více diváků i díky novým moderním filmům, které jsou běžně k dostání na DVD.

¹³<http://cs.wikipedia.org/wiki/>

Dnešní mládež je vystavena mnoha rizikům a nebezpečím, s kterými se denně setkává a musí jim čelit. Mezi taková ohrožení patří i kontakt dítěte s drogou. Pokud na tuto situaci není předem dostatečně připraveno, může snadno podlehnout. Důležitou roli zde hraje výchova v rodině, ve škole a vliv vrstevníků. V době dospívání je vliv kamarádů či vrstevníků na dítě obrovský. Někdy se je snaží napodobovat, jindy se od nich lišit a nebo je předstihnout. Samotář je obvykle pouze ten, kdo vzdal své úsilí získat si kamarády, jejich zájem, přátelství a ocenění. Pokud tito kamarádi žijí rizikovým životním stylem, představují zvýšené riziko i pro dítě, které se jim snaží vyrovnat a napodobit.¹⁴

Mnoho mladých lidí cítí obrovskou samotu. Rodiče na ně nemají čas, kvůli velké zaměstnanosti. Jsou natolik vytížení, že po příchodu ze zaměstnání chtějí pouze klid a odpočinek. Právě tyto děti, častokrát jedináčci tráví nejvíce svého volného času u počítače a televize, nebo se naopak snaží „zapadnout“ do nějaké party a mohou se tak dostat blíže k trestné činnosti či delikventnímu jednání.

¹⁴www.odrogach.cz

3 Prevence kriminality

Prevence (prevention) – je souborem opatření, jimiž se předchází sociálnímu selhání. Pojem prevence kriminality je speciální oblastí uskutečňování prevence v obecném smyslu slova. Jejím předmětem je předcházet kriminalitě.

Zahrnuje soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páchaní kriminality a snižování obav z ní.

V naší odborné literatuře se převážně prosadilo členění prevence na sociální, situační a viktinní. Kombinováno je členěním na prevenci primární, sekundární a terciální.¹⁵

1.1. Členění prevence kriminality

Primární prevence

je předcházení delikventnímu jednání u celé populace dětí, jež se ještě delikventního chování nedopustily, ale podle určitých známek lze soudit, že k němu mají trvalejší sklon. Primární prevence zahrnuje veškeré aktivity realizované s cílem předejít problémům spojených s výskytem sociálně patologických jevů. Cílem programu primární prevence je, aby cílová skupina získala takové znalosti, dovednosti a postoje podporující zdravý životní styl a aby tyto přednosti dokázala uplatnit ve svém chování nejen v době realizace programu, ale i v budoucnosti.

Sekundární prevence

se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, etnické konflikty, dlouhodobá nezaměstnanost) a příčiny kriminogenních situací.¹⁶

¹⁵<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy>

¹⁶<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy>

Terciární prevence

spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění, rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení). Cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany.

1.2. Struktura prevence kriminality

Sociální prevence

představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchání trestné činnosti. Sociální prevence je součástí sociální politiky. Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců - objektů preventivního působení.¹⁷

Situační prevence

byla vypracována až koncem šedesátých a v průběhu sedmdesátých let dvacátého století. Staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených.

¹⁷<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy>

Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR. Některými zahraničními autory je situační prevence označována prevencí mechanickou.¹⁸

Viktimní prevence

pochází z latinského slova „victima“ - oběť, sleduje cíl jak se nestát obětí trestného činu. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností.¹⁹

Prevence drogových závislostí

Drogovou prevencí je předcházení vzniku problémů souvisejících s užíváním drog ve společnosti jako celku a u jednotlivců, kteří ji vytvářejí. Na základních i středních školách probíhají nejrůznější preventivní programy a přednášky.

¹⁸<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy>

¹⁹<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy>

4 Projekty sociální prevence na svitavsku

Sociální prevence je součástí sociální politiky státu. Za sociální prevenci považujeme aktivity, které ovlivňují proces socializace a sociální integrace. Dále pak aktivity zaměřené na změnu nepříznivých ekonomických a společenských podmínek, které jsou často považovány za příčiny páchání trestné činnosti.

Na místní úrovni musíme vycházet z konkrétních podmínek dané lokality, jako je míra nezaměstnanosti, počet osob závislých nebo experimentujících s návykovými látkami, počet a strukturu osob dlouhodobě závislých na dávkách a další. Tématicky je oblast sociální prevence velmi široká. Ve své práci uvedu a popíši preventivní projekty sociální prevence, které se na svitavsku využívají.

Použiji členění na: projekty orientované na rodinu, projekty orientované na prostředí školy, projekty využití volného času dětí a mládeže a projekty zaměřené na rizikové skupiny.

Dále popíši a vysvětlím používání jednoho z nejvýznamnějších projektů, a to Systému včasné intervence (SVI). K němu se váže i následující kasuistika.

Preventivní projekty orientované na rodinu

Mezi programy zaměřené na prostředí rodiny řadíme nejrůznější druhy školení rodičů a různé typy podpory handicapovaných dětí. Hlavní úkol těchto projektů spočívá v tom, že předem vytipovaným rodinám je poskytována široká škála sociálních služeb (včetně poradenských), zprostředkování kontaktu s jinými institucemi, speciální lékařská péče apod. Široce diskutovány jsou podpůrné programy pomoci při péči o děti, respektive dopady celodenní péče o děti v nepřítomnosti jejich rodičů.

Na místní úrovni lze za poměrně přijatelných podmínek realizovat cílené programy směřované do rodinného prostředí. Příkladem takového projektu je „Detekce nelegálních návykových látek“.

Detekce nelegálních návykových látek

Hlavním důvodem pro realizaci projektu je nárůst uživatelů pervitinu v našem regionu, přičemž věková hranice experimentátorů i příležitostných uživatelů se stále snižuje. První kontakty s drogou se objevují již ve věku kolem patnácti let.

Komise pro prevenci kriminality ve Svitavách zajistila jednorázové testy na návykové látky, které jsou k získání zdarma prostřednictvím sociálních pracovníků. Cílem projektu je podchytit problém u experimentátorů ještě před tím, než vznikne dlouhodobější zkušenost s drogou, nebo dokonce závislost. Základní snahou je zapojit do projektu rodiče. Snahou realizátorů je tedy zajistit rodičům možnost objektivně zjistit, zda se jich tento problém týká, či nikoliv. Projekt má však také svá rizika. Někteří rodiče na pozitivitu testu reagují až příliš dramaticky a napětí v rodině, které samo o sobě někdy bývá jednou z hlavních příčin touhy po experimentování s drogou, ještě vystupňují.

V kanceláři OSPOD ve Svitavách jsou k dostání skreeningové jednorázové testy na nelegální návykové látky nejčastěji užívané v tomto regionu. Jedná se zejména o možnost otestování přítomnosti Metamafetaminu („Pervitinu“) a příležitostně Methylen-dioxy-N-metyl-amfetamin („Ecstasy“) nebo THC - Tetra Hydro Canabinoid. K dispozici jsou však také vícefaktorové testy detekující přítomnost dalších nelegálních látek. Testovaným vzorkem mohou být sliny (krátkodobé použití) nebo moč (dlouhodobější průkaznost).

Hlavní snahou je poskytnout rodičům již při prvním kontaktu základní informace, jak se v případě pozitivního testu chovat, jak dále postupovat a na koho je možné se obrátit o konkrétní pomoc. Kurátoři pro mládež mají k dispozici kontakty na psychologa i specializovaná zdravotnická zařízení, která se touto problematikou zabývají. Při své dlouhodobé praxi na MÚ ve Svitavách jsem měla možnost být přítomna, při několika návštěvách rodičů v kanceláři pracovníků OSPOD, kvůli vyzvednutí testů pro své ratolesti. Pracovníci kanceláře, kde jsou testy k dostání mi potvrzují, že zájem o tyto testy je „nárazový“, někdy se vydá pět testů za týden, někdy ani jeden. Pracovníci rodiče poučují při vydávání testů o možnostech řešení při pozitivním výsledku testu. Většinou posílají rodiče do organizace Laxus, která má rovněž sídlo ve Svitavách. Díky vstřícnosti majitelů místních lékáren se podařilo dohodnout, že některé jednorázové testy budou běžně v prodeji v lékárnách ve městě.

Preventivní projekty orientované na školu

Škola je považována hned po rodině za druhý hlavní sociální systém, který je odpovědný za správnou socializaci mládeže. Školy dětem a mládeži poskytují příležitost k prosazení sociální rovnosti, kulturní plurality a osobní sounáležitosti, jakož i k pomoci získat morální standardy a sociální dovednosti spolu se smyslem pro občanskou odpovědnost. Důležitý aspekt také tvoří poskytování informací o povaze delikvence a důležitosti respektovat zákony, včetně získání poznatků a způsobech prevence trestné činnosti.

Nejvýznamnějšími projekty v této oblasti jsou „Přípravný ročník pro děti ze sociálně slabých a nepřízpůsobivých rodin“ a projekt „Právo na každý den“.

Přípravný ročník pro děti ze sociálně slabých a nepřízpůsobivých rodin

je projekt, který společně realizovalo město Svitavy, Speciální škola ve Svitavách, občanské sdružení Salvia a romské občanské sdružení Dajori. Hlavním cílem je snížení počtu dětí, které z nejrůznějších důvodů nenavštěvují předškolní zařízení a selhávají tím při vstupu do základní školy. Jeden z hlavních cílů je prostřednictvím tohoto projektu navázat komunikaci s rodinami (z velké části romskými) a zapojit je do činností občanského sdružení Dajori. Záměrem projektu je především zajištění podmínek pro zřízení a provoz přípravného ročníku v budově Speciální školy a později soustavná práce s předem vytipovaným okruhem dětí a jejich rodičů. Podpora docházky žáků do přípravného ročníku je zajištěna s pomocí občanského sdružení Salvia, které zajistilo dovoz žáků ze vzdálenějších částí města. Dovozu, který probíhá podle předem daného časového rozvrhu, se účastní romská asistentka, která zajišťuje nejen každodenní účast dětí, ale druhotně také působí na rodiny a vykonává tak každodenní sociální práci v řadě problémových rodin. Po dohodě s rodiči jsou zde umístěny děti od 5 do 6 let ze sociálně slabých a romských rodin. S dětmi ze sociálně slabých rodin pracuje učitelka a asistentka. Zaměřují se na rozvoj jemné i hrubé motoriky, osvojení hygienických návyků a sebeobsluhy. Častokrát provádějí nápravu řeči. Navštěvují ji děti od 4 – 5 let a své schopnosti rozvíjejí ve všech složkách výchov – v rozumové, smyslové, hudební, tělesné, výtvarné. Tento projekt se stal základem budoucí komunikace a spolupráce s romskou komunitou na území města a v mnohém ovlivnil i změny postojů

pedagogických pracovníků v místních školách. Základní škola Svitavy-Lačnov je dokonce zapojena do evropského Projektu integrity romských žáků ve školách.

V oblasti kulturního vyžití se sdružení Dajori zasloužilo o uspořádání různých výletů, mikulášských besídek a pobytových zájezdů, jako například škola v přírodě. V současné době lze říci, že význam OS Dajori se postupně rok od roku zvyšuje. Část prostor multifunkčního kulturního a vzdělávacího centra Fabrika ve Svitavách slouží jako „Romské centrum“.

Právo na každý den

Je překladem velmi úspěšného projektu nazvaného Street Law, který vznikl ve Spojených státech, poprvé byl vyučován v 70. letech ve vybraných středních školách v Columbi. Projekt se postupně rozšířil jako alternativní předmět do všech státních středních škol ve Washingtonu.

V současné době je projekt realizován ve více než třiceti zemích světa všech kontinentů, včetně zemí střední Evropy. V České republice je program zaváděn od roku 1998. Pořadatelem soutěže je každoročně komise pro prevenci kriminality Rady města Svitavy. Cílem soutěže je zlepšovat právní vědomí žáků a studentů škol ve městě i v okolí. Vlastní soutěži předcházejí tzv. školní kola, která si organizují v průběhu školního roku samostatně jednotlivé školy. Komise pro prevenci kriminality připravuje každoročně pro školní kola okruhy otázek z jednotlivých oblastí práva včetně několika modelových situací a řady praktických úkolů. Osobně jsme se tohoto projektu zúčastnila na ZŠ. Děti si zde zábavnou formou práce ve skupinách prověřují své znalosti a dovednosti v oblasti právní vědy. Cenou za jejich dobré umístění jsou diplomy a velký porcelánový pohár s názvem projektu a rokem, kdy se tým soutěže zúčastnil.

Zvyšování právního vědomí se obecně považuje za jednu z nejvýznamnějších možností aktivní prevence kriminality dětí a mládeže. (příloha č. 1, obrázek č. 1)

Den s Integrovaným záchranným systémem

Jednou z preventivních akcí, nejen pro školy, je tzv. „Den s IZS“, který v prostorách hasičského záchranného sboru ve Svitavách, každý rok v červnu pořádají členové HZS Svitavy, Policie ČR – OOP a PČR OŘ Svitavy, RLP při Nemocnici ve Svitavách, městská policie Svitavy a další. Jedná se o tradiční akci pro školy a veřejnost. Akce je dělena na dva bloky, vhodná tedy pro školy (dopolední blok) i školní družiny a širokou veřejnost (odpolední blok). Dopoledního bloku složeného z praktických ukázek činnosti jednotlivých složek IZS a ukázek nejrůznější techniky se zúčastňují prakticky všechny základní a střední školy ze Svitav a také řada základních škol z okolních obcí. Odpoledne je stejný blok připraven pro veřejnost. Akce výrazně přispívá nejen k prezentaci všech zúčastněných institucí, ale prohlubuje další spolupráci, což se celoročně pozitivně projevuje při řešení náročných situací těchto složek v terénu. V roce 2010 se Den s IZS konal kvůli velkému zájmu návštěvníků na náměstí Míru ve Svitavách. Z části programu lze jmenovat například ukázky práce ve výškách, ukázka výstroje a výzbroje policie ČR, ukázka zásahu historickou technikou, trenažér osobního automobilu a motocyklu, simulátor nárazu, ukázka vodících a zásahových psů, praktická ukázka resuscitace, nejvíce však každoročně láká ukázka zásahu složek IZS při dopravní nehodě a pěnový útok hasičského záchranného sboru. (Příloha č. 1, obrázek č. 2)

Projekty zaměřené na využití volného času dětí a mládeže

Jsou pravděpodobně nejpočetnější skupinou preventivních projektů realizovaných na místní úrovni. Do této skupiny patří široká škála projektů zaměřených na oblast sportu, například projekt „Sportovní plácky“, zařízení pro nejrůznější adrenalinové sporty projekt „Skatepark“, různé sportovní soutěže, pravidelné i jednorázové turnaje, kultury – zejména v podobě výtvarných a divadelních aktivit, například projekt „Poetická setkání“, hudby a tance apod. Z hlediska naplňování cílů prevence kriminality je vždy rozhodujícím faktorem jejich zasazení do celkové situace v dané lokalitě s ohledem na potřeby věkové skupiny dětí a mládeže. Součástí projektu je kromě vyplnění volného času dětí a mládeže i výchovná a sociální práce, která děti při jednotlivých činnostech

ovlivňuje a vhodně stimuluje. Výhodná je jejich přímá vazba na odborná školská zařízení (krizová centra, střediska výchovné péče apod.).

Sportovní plácky

Záměrem projektu bylo vybudování celkem čtyř sportovních plácků, jejich osazení basketbalovými koši a vybudování jednoho regulérní basketbalové hřiště na sídlišti v Lánech, kde takové místo pro volnočasové aktivity velice chybělo. Lze na něm provozovat nejen hru na jeden koš, jak bylo původně uvažováno, ale je možné hřiště využívat na zápasy družstev, turnaje nebo případně pro další sportovní aktivity (minikopaná, pozemní hokej, volejbal apod.). Sportoviště může využívat blízká základní škola pro výuku a v odpoledních hodinách nebo přestávkách je volné pro děti z celého okolí. (příloha č. 1, obrázek č. 3)

Skatepark

Záměrem projektu bylo vybudovat v prostorách sportovního areálu "Cihelna" vhodné místo pro vyznavače skateboardů a kolečkových bruslí. Cílem projektu bylo oslovit mladé lidi, zapojit je tak do tzv. adrenalinových sportů a předcházet tím jejich seberealizaci v nejrůznějších partách s blízkým vztahem k trestné činnosti. V těsné blízkosti areálu je vybudován minigolf a hřiště na nohejbal, klub leteckých modelářů, lezecká stěna a plochodrážní stadion, což vytváří předpoklad, že se mezi místní mládeží může vytvořit zcela nový vztah k tradičním sportům. (příloha č. 1, obrázek č. 4)

Preventivní projekty orientované na rizikové skupiny

Pod termín rizikové skupiny patří skupiny osob ohrožených sociálně patologickými jevy, jako jsou například drogy a návykové látky, bezdomovectví, domácí násilí, šikana, ale i problém rozvodovosti apod. V této oblasti je třeba v rámci preventivních programů v daných městech zajistit spolupráci s dosavadními institucemi a zařízeními, které se této problematice profesionálně nebo dobrovolně věnují. Konkrétně do této oblasti patří například azylové domy (pro muže, ženy) nebo poradenská zařízení, poradny, linky důvěry, bezpečí, apod. Ve Svitavách je vybudován azylový dům pro

matky s dětmi, azylový dům pro muže, jsou zde vybudovány sociální byty pro nepřízpůsobivé občany a funguje zde Centrum denních služeb pro mentálně i tělesně postižené děti a mládež a také seniory s názvem Světlanka. Nově otevřeno je zde krizové centrum J. Pestalozziho, které pomáhá mládeži i dospělým v těžkých životních situacích. Pro mladistvé matky slouží Resocializační centrum v Kojeneckém ústavu a dětském domově ve Svitavách. Do centra jsou přijímány nezletilé matky s nařízenou ústavní výchovou. Mladé dívky zde dostávají šanci naučit se starat a hlavně být po porodu se svým dítětem. Pokud se matka o dítě dobře stará, zůstává v Resocializačním centru do své zletilosti a poté i s dítětem odchází. Město Svitavy se snaží realizovat mnoho sociálně-preventivních aktivit a jednorázových akcí. Programy, které město vytváří se zaměřují dlouhodobě na rozvoj spolupráce s občanskými sdruženími jako je například OS Bonanza nebo OS Květná Zahrada. Ve své práci uvádím pouze některé vybrané projekty, které město ve spolupráci se sdruženími realizuje.

4.1. Preventivní projekty občanských sdružení

Občanské sdružení Bonanza

je nezisková organizace, jejíž činnost je zaměřena na prevenci kriminality pomocí provozování jezdeckého sportu. Sdružení je financováno z dotací a členských příspěvků a zajišťuje pro město Svitavy volnočasové aktivity pro děti na statku v nedaleké obci Vendolí. Jedná se o práci v oblasti jezdeckého sportu, který umožňuje sdružení provozovat i dětem, které by se jinak podobným aktivitám z finančních důvodů nemohly věnovat.

Hlavní přínos činnosti OS Bonanza pro město Svitavy však spočívá v práci s dětmi s vytipovanými výchovnými problémy. Projekty nesou název „Drž se na uzdě“, jehož hlavní náplní výcvik sociálních dovedností a léčebné pedagogicko-psychologické ježdění. Dalším společným projektem, kterým Bonanza výrazně pomohla prevenci kriminality ve Svitavách je projekt „Klub na statku“ a neméně důležitým projektem je obnovení nízkoprahového klubu pro děti a mládež a názvem Díra. V současné době klub prošel mnohými změnami a stále vzrůstá zájem o jeho využívání. Jako dobrovolnice jsem stála před třemi roky u jeho výstavby a mohu říci, že klub prošel

výraznými změnami. Se sponzorských darů se nakoupili nové předměty, jako je plátno, projektor, počítač, pingpongové stoly, stolní fotbal a jiné hry. V klubu se propracoval značným způsobem i vnitřní řád, který určuje na jak dlouho se smí na počítač, jaké filmy se ve filmový čtvrtek vysílají, jak se v klubu chovat a jiná pravidla. Jednou měsíčně je do klubu pozván host, kterého si mládež vyžádá, např. policista, profesionální voják, hasič nebo i člověk, který byl drogově závislý. Tito hosté jsou požádáni o krátkou přednášku. Tyto programy jsou vždy velice oblíbené a děti zahrnují hosta spoustou dotazů.

Drž se na uzdě je projekt, který využívá zejména výchovné metody pro ohrožené děti a mládež, u kterých je zvýšené riziko sociálně patologického chování a jednání. Umožňuje pokračovat při práci s dětmi na hlubší a intenzivnější úrovni formou tří víkendových a jednoho týdenního pobytu. Ve všech aktivitách jsou citlivě zkombinovány prvky psychosociálních aktivit a léčebně pedagogicko-psychologického ježdění na koních (= metoda socioterapie a psychoterapie prostřednictvím koně). Každá aktivita je vedena zkušenými lektory. Využívá se zde práce se skupinou, zážitková pedagogika, socioterapie, psychologie, hipoterapie a další. Díky projektu dochází u dětí k pozitivním změnám v oblasti zdravotní, psychické i sociální. Projekt je realizován na statku ve Vendolí.

Klub na statku

Statek, který Bonanza pro své aktivity využívá je umístěn v obci Vendolí asi 5 km od Svitav (14 km od Poličky a 18 km od Litomyšle). Dostupnost pro tato 3 města je velmi dobrá. Ve starším statku se nachází klubovna, sedlovna, stáje, skladovací prostory a přilehlá zahrada ve výměře 6.705 m² (jízďarna - hřiště a výběhy pro koně). Pro návazné služby je možné využívat též prostor jedné místnosti v multifunkčním zařízení Fabrika ve Svitavách, které město Svitavy pro tyto účely OS Bonanza bezplatně pronajalo.

Nízkoprahový klub pro mládež Díra je projekt poskytuje neregistrovanou sociální službu - nízkoprahové zařízení pro děti a mládež a je zaměřen především na primární prevenci. Projekt je realizován v prostorách největší ZŠ Felberova ve Svitavách. Klub

má vlastní vchod i sociální zařízení. Prostory jsou rozsáhlé, je zde společenská místnost s posezením, nealkobarem, televizí, počítačem a videem, a místnost, kde mohou děti hrát kulečnick, fotbálek, šipky, kuželky a další hry. (příloha č. 1, obrázek č. 5)

Občanské sdružení Květná zahrada

Hlavní projekt OS nese název **Květná Zahrada**, sídlem je nedaleká obec Květná. Cílem projektu je zajistit ubytování i zaměstnání mladým lidem, kteří se vracejí z dětských domovů nebo dalších zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo výjimečně také z výkonu trestu odnětí svobody. Věková hranice pro jejich umístění je od 18 zpravidla do 26 let. Nejčastějším klientem je mladý člověk ve věku kolem 19 – 20 let, jehož návrat do původního prostředí rodiny není z různých důvodů možný nebo je dokonce nežádoucí. Jedná se o „děti“, kterým v minulosti jeden nebo oba rodiče zemřeli, nevykonávali řádně rodičovské povinnosti, o děti řádně nepečovali, nebo je dokonce zanedbávali, poškozovali nebo jinak týrali. Tyto děti však mají k místu svého bydliště i regionu vazby, obvykle k dalším příbuzným, kteří jim mohou start do života alespoň částečně usnadnit. (příloha č. 1, obrázek č. 6)

4.2. Systém včasné intervence

Systém včasné intervence (dále jen SVI) je způsob práce a komunikace v oblasti sociálně právní ochrany dětí a mládeže a prevence kriminality, jehož prostřednictvím vykonávají sociální, zdravotní, justiční a školské orgány, Policie ČR, městská policie a nestátní organizace systematickou a nepřetržitou práci s kriminálně rizikovými dětmi a jejich rodinami. SVI je včasná pomoc dětem opakovaně se dostávajících do sítě orgánů činných v trestním řízení a jejich rodinám. Program je od roku 1996 připravován podle metodiky Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR.²⁰

Primárním nástrojem pro informační systém je využívání moderní technologie. Snahou je pomocí počítačového propojení institucí zabývajících se trestnou činností dětí a mládeže a oblastí sociálně-právní ochrany urychlit a zefektivnit veškeré postupy i metody práce. V následující části své práce se zaměřím a pokusím se vysvětlit fungování tohoto systému pro region Svitav.

Vznik projektu SVI ve Svitavách

Tento technicky, organizačně i finančně náročný projekt vznikl ze společné iniciativy města Svitavy a Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky. Důvodem realizace projektu právě ve Svitavách byla velmi dobrá spolupráce všech dotčených subjektů a také velmi dobré technické předpoklady. Dalším důvodem bylo vyzkoušet systém po Ostravě ve městě o menší rozloze. Projekt byl realizován v závěru roku 2004. V průběhu roku 2005 probíhal zkušební provoz a především doladění procesu předávání informací ze systému SVI orgánům činným v trestním řízení a probační a mediační službě. V současnosti je systém plně funkční. Na jeho využívání se podílí většina institucí ve městě (sociální pracovníci, policisté, strážníci, státní zástupci, soudci, učitelé, lékaři, psychologové apod.)²¹

²⁰www.svitavy.cz/pkb/projekty/svi/

²¹KOVÁŘOVÁ, P. SVI jako jeden ze systémů prevence kriminality dětí a mládeže na svitavsku. Česká Třebová: Vyšší odborná škola Gustava Habrmana, 2009, s 39-59.

Cíle SVI

Cílem projektu Systém včasné intervence ve Svitavách je funkční síťové propojení institucí působících na poli prevence kriminality, sociální prevence a sociální patologie ve Svitavách. Snahou realizátorů je na základě aplikace podkladů z pilotního projektu „Centra včasné intervence“ v Ostravě odzkoušení a doplnění projektu ve městě menší velikosti s tím, že ve Svitavách je provázanost jednotlivých zainteresovaných složek ještě výraznější. Hlavním smyslem bylo vytvořit soustavu mezi sebou vzájemně komunikujících subjektů.

Mezi hlavní strategické cíle SVI patří snížení míry a závažnosti delikvence dětí, snížení trestné činnosti páchané na dětech, odklon dětských delikventů od kriminální kariéry, posílení postavení obětí trestných činů při řešení delikvence dětí a další.

Z hlediska naplnění strategických cílů SVI se jedná zejména o rychlé a bezpečné předávání informací o dětských pachatelích a dětských obětech trestné činnosti, uložení a průběhu přijatých opatření, o podezření na týrání nebo zneužívání dětí, o delikventním jednání dětí (včetně toulání, šikany, záškoláctví, dalších výchovných problémů, apod.) Projekt SVI je svou povahou natolik zásadní, že výrazně ovlivňuje celkové preventivní působení v dalších oblastech souvisejících se sociální problematikou v širším měřítku. Z tohoto důvodu jsou jednotlivé cíle SVI členěny na tzv. **primární** a **sekundární**.

a) primární cíle SVI

Odklon dítěte od kriminální kariéry prostřednictvím efektivní a rychlé práce s ním a jeho rodinou, včasná pomoc dětem opakovaně se dostávajícím do sítě orgánů sociálně-právní ochrany dětí a jejich rodinám, sanace rodiny (dítě zůstává v rodině, prvním cílem pomoci je stabilizovat rodinu se všemi jejími členy, neodebírat dítě, zasáhnout včas a přiměřenými prostředky), péče o děti dopouštějící se útěku ze zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, ochrana ohrožených dětí.²²

²²www.svitavy.cz/pkb/projekty/svi/

b) sekundární cíle SVI

Zkvalitnění systému péče o rizikové a ohrožené děti v lokalitě včetně realizace příslušných preventivních opatření prostřednictvím koordinované spolupráce mezi institucemi a specialisty (policie ČR, soudy, státní zastupitelství, kurátoři pro mládež, probační úředníci, pracovníci dětských domovů a kojeneckých ústavů), vytváření sociálně nápravných plánů, jejich průběžné kontroly a vyhodnocování, zvyšování odbornosti pracovníků zapojených institucí (vzdělávání pracovníků na všech stupních), centralizace a pravidelné vyhodnocování informací o rizikových a ohrožených dětech a péči o ně.

Každý přístup do aplikace probíhá pomocí hesla, které jednoznačně identifikuje uživatele a jeho veškerý pohyb v aplikaci. Jednotliví uživatelé aplikace SVI jsou rozděleni do tzv. rolí, přičemž každé roli jsou definována příslušná oprávnění podle tzv. kompetenční matice přístupových práv. Každý uživatel aplikace SVI přihlášený pod svým heslem vidí na obrazovce terminálu pouze jednotlivá tlačítka obsahující příslušné formuláře pro danou roli, jejímž je členem. Své připomínky a zjištění poté zadává do systému formou tzv. „hlášenek“.²³

Jako příklad z praxe mohu uvést práci v SVI sociální pracovníce v Kojeneckém ústavu a dětském domově. Pokud se do ústavu v noci, nebo i kdykoliv během dne přijme dítě (většinou do Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc), kde lékařka při prohlídce shledá známky týrání, zneužívání či zanedbávání, sociální pracovníce se přihlásí do SVI aplikace a zadá do systému hlášenku, kde vyplní základní údaje o dítěti a své postřehy. Tato hláška se ihned objeví např. policejnímu orgánu, sociálním pracovnícům na městském úřadě nebo lékařům. Ti pak mohou do systému doplnit své poznatky nebo dostupné informace o rodině a příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí při městském úřadu může začít jednat a situaci řešit. Častokrát se tak podaří objevit případy týrání či zneužívání v rodinách, které dosud v evidenci OSPOD nebyly.

Lze říci, že cíle projektu jsou postupně splňovány. Podstatně se zlepšilo informování orgánů OSPOD a to hlavně v krátké době, ve které je orgán o problémech klientů informován.

²³www.svitavy.cz/pkb/projekty/svi/

Na těchto základech stojí včasná intervence. Mezi hlavní přínosy patří zejména významné snížení počtu provinění u mladistvých pachatelů nebo činů jinak trestných u dětí do 15 let. Vybudování systému SVI na bázi webové aplikace umožňuje poměrně jednoduchý systém na výměnu veškerých dat a podkladů při případném přestěhování klienta do jiné části republiky.

Současně však narůstá počet výchovných opatření, což lze připsat většímu počtu informací podaných pracovníkům OSPOD a jejich prostřednictvím včasným zásahům u jednotlivců i v jejich rodinách, kdy ještě lze klienta odvrátit vhodně opatřeními od páchání delikventního jednání, eventuelně úspěšně řešit další výchovné problémy nebo situaci v rodině.²⁴

Subjekty zapojeny do programu:

- Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR
- Odbor rodinné politiky Ministerstva práce a sociálních věcí ČR
- Úřad na ochranu osobních údajů prostřednictvím pověřených inspektorů a kontrolních orgánů
- Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Svitavy prostřednictvím oddělení sociální prevence a sociálně-právní ochrany
- Městská policie Svitavy a Policejní prezidium
- PČR obvodní ředitelství Svitavy, prostřednictvím Služby kriminální policie a vyšetřování
- Probační a mediační služba ČR prostřednictvím Střediska probační a mediační služby ve Svitavách
- Okresní státní zastupitelství ve Svitavách
- Okresní soud ve Svitavách
- Školy a školská zařízení správního obvodu Svitavy
- Nemocnice ve Svitavách prostřednictvím dětského oddělení a oddělení psychiatrie
- Dětské lékaři ve Svitavách a další (příloha č. 2)

²⁴www.svitavy.cz/pkb/projekty/svi/

Kasuistika

Chlapec XY narozen 12. 3. 1994. Nyní 15. Dlouhodobě veden v evidenci oddělení SPOD, zároveň veden v systému SVI.

Nezletilý je v evidenci oddělení SPOD od věku 3 let, kdy matka podala návrh k soudu na výchovu a výživu podobu po rozvodu. Nezletilý byl svěřen do výchovy matky, otcí bylo stanoveno výživné.

Rodinná anamnéza – manželství rodičů bylo rozvedeno, v době manželství rodičů docházelo ze strany otce k fyzickému napadání matky i obou nezletilých dětí (starší sestra). Otec požíval alkohol a hrál na automatech. Zadlužil se. Do rodiny docházeli exekutoři. Otec měl v bytě trvalý pobyt, matka jej proto zrušila. Otec děti nepravidelně v místě trvalého bydliště navštěvoval a i během těchto návštěv docházelo k fyzickému napadání matky. Nezletilý se otce začal bát, a proto styk otce s nezletilým na několik let ustál. Otec řádně neplnil vyživovací povinnost, takže mu výživné bylo sráženo exekučně.

Výchovné problémy chlapce – od deseti let začal mít nezletilý problémy ve výuce, proto byl vyšetřen v pedagogicko-psychologické poradně, byla diagnostikována dyslexie, dysgrafie. Ve 12 letech byly poprvé hlášeny výchovné problémy a snížená známka z chování pro neomluvené hodiny. Hlášení proběhlo prostřednictvím hlášenky v SVI, kterou do systému zaslala škola. S nezletilým byl pracovníky OSPOD proveden pohovor, žádná další opatření nebyla přijata. Následně matka podala trestní oznámení na neznámého pachatele v souvislosti s tím, že se ji z bytu ztratila finanční hotovost a zlaté šperky vzhledem k tomu že v průběhu šetření policie byl jako pachatel ustanoven nezletilý, věc byla odložena pro nedostatečný věk. Matka v té době s námi začala aktivně spolupracovat, přiznala výchovnou bezradnost syna, uvedla své podezření, že syn užívá návykové látky a proto ji byla nabídnuta možnost syna testovat prostřednictvím testů, které jsou k dispozici přímo na úřadě. Při opakovaných testech bylo zjištěno, že vzorek byl vždy pozitivní na THC. Na naše doporučení matka začala kontrolovat volný čas syna a s kým se stýká a po zjištění, že se jedná o nezletilé a mladistvé kteří jsou již v evidenci OSPOD dlouhodobě, bylo matce doporučeno přearažení do školy mimo město. Nezletilý začal dojíždět do školy ve městě, kde matka

pracovala. Ze začátku se toto opatření jeví jako velmi dobré. Nezletilý chodil do školy pravidelně, jeho chování nebylo závažných připomínek, zlepšil se i jeho prospěch. Od dalšího školního roku však začal do školy dojíždět i bývalý člen party, se kterou se stýkal a s tímto začal chodit nezletilý za školu. Následně po tom vykradli ve škole šatní skříňky studentů. Vzhledem k tomu, že v šatnách byly nainstalovány kamery, bylo zjištění pachatelů velmi snadné. V té době z policie hlášanky ještě nechodily, kvůli provozním nedokonalostem systému. V této době také bylo nahlášeno vloupání do bytu sestry matky a jako pachatel byl opět zjištěn nezletilý společně se členy bývalé party. Opět se ztratil finanční obnos, elektronika, šperky. Část věcí byla zajištěna v zastavárně. Nezletilý přiznal, že za prostředky takto získané byla zakoupena marihuana. Vzhledem k závažnosti těchto skutků, podal OSZ návrh na uložení opatření. (Návrh na uložení opatření podle §90 ods.1 zákona č. 218/2003 O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže). Soud rozhodl o uložení dohledu probačního úředníka. Chlapci bylo v té době 13 let. Chlapec byl zařazen do psychosociálního programu OS Bonanza. Ani tento program chlapci nepomohl. Do SVI přišlo další hlášení o neomluvených hodinách. Další hlášanka do systému SVI byla odeslána městskou policií, která oznámila skutečnost, že nezletilý po požití alkoholu ohrožoval členy domácnosti a matku fyzicky napadl. Městská policie zjistila, testem na hladinu alkoholu v krvi 0,69 promile. Nezletilý přiznal kouření marihuany. S nezletilým byl proveden na místě pohovor a byl upozorněn na nevhodnost chování. Vzhledem k pokračujícímu protiprávnímu jednání byla s matkou projednána možnost pobytu nezletilého ve Středisku výchovné péče. Matka i nezletilý s tímto postupem souhlasili. Byl dohodnut nástup nezletilého v horizontu jednoho měsíce. Před nástupem do tohoto typu zařízení, nezletilý ukradl svoji babičce finanční hotovost a platební kartu a proto se již tento pobyt nerealizoval a místo toho byl podán návrh na vydání předběžného opatření. Nezletilý byl umístěn do dětského diagnostického ústavu a poté přeřazen do dětského domova se školou. Matka s nezletilým nepřerušila kontakt, pravidelně každý týden ho v zařízení navštěvovala, později si začala brát syna na víkendové pobyty domů. V průběhu návštěv syna testovala na THC, kdy v jednom případě byl nález pozitivní a v ostatních negativní. Chlapec o testování věděl.

Současná situace – nezletilý začal spolupracovat s pracovníky zařízení, získal nové zájmy, začal hrát v místním oddíle fotbal. V současné době je hodnocen velmi dobře. Domů dojíždí pravidelně na každý víkend. Kontakt se členy bývalé party nevyhledává,

i když se s nimi občas setkává. Vzhledem k tomu, že v letošním roce ukončí povinnou školní docházku a jeho hodnocení ze zařízení i hodnocení matkou je velmi dobré, je předpoklad, že ústavní výchova splnila svůj účel. Bude podán návrh na zrušení ústavní výchovy. Otec o spolupráci se synem neprojevuje zájem.

5 Praktická část

V praktické části své práce zpracovávám dotazníkové šetření mezi žáky sedmých a osmých tříd základních škol. Pro průzkum jsem vybrala tři náhodně vybrané místní základní školy. Cílem šetření je zjistit, jak děti ve Svitavách tráví svůj volný čas a zda-li jsou dostatečně informovány o možnostech a nabídkách trávení volného času ve svém městě. Výsledky tohoto šetření budou sloužit Občanskému sdružení Bonanza, které realizuje fungování nízkoprahového klubu Díra a spolupodílí se i na jiných volnočasových aktivitách ve městě.

5.1. Metoda, cíle průzkumu a stanovení hypotéz

Pro sociologický průzkum jsem zvolila metodu dotazníku (viz. příloha 3). Dotazníkové šetření je řazeno mezi kvantitativní metody sociologického výzkumu. Jedná se o jednu z nejvíce využívaných metod, jejíž technikou je dotazník. U dotazníku je nutné vhodně formulovat otázky. Ty mohou být otevřené i uzavřené, avšak otevřené otázky je potřeba úplně a správně vyhodnotit.

Výhoda dotazníku spočívá zejména v časové nenáročnosti na jeho provedení, při osobní účasti výzkumníka také ve vysoké návratnosti a ve snadném zpracování výsledků. Samotný dotazník se skládá ze dvou částí - úvodní promluvy a 11 otázek. Odpovědi jsou zpracovány a uvedeny do výsledků. Zvolenou formou projevu a písemnou úpravou jsem se pokusila u respondenta vyvolat zájem o dané téma. Rozhodla jsem se pro anonymní formu průzkumu, která zaručuje respondentovi ochranu před zneužitím svěřených informací. Tato skutečnost zvyšuje podle mého názoru pravděpodobnost, že v dotazníku uvede pravdivé a otevřené údaje.

Dotazník je založen na otázkách, které lze rozdělit podle jejich stupně otevřenosti na:

- a) uzavřené – nabízí varianty odpovědí, není možnost vlastní odpovědi
- b) polouzavřené – nabízí připravené odpovědi, tak i možnosti volby
- c) otevřené – nenabízí připravené odpovědi, respondent odpovídá sám
- d) identifikační – zjišťují věk, pohlaví a vzdělání

Tento průzkum plní cíle ve dvou základních rovinách. První z nich slouží pro účely bakalářské práce a druhý pro potřeby Občanského sdružení Bonanza a pro další uveřejňování a zpracování.

Hlavním cílem průzkumu, je zjistit, jak dnešní mládež nejčastěji tráví svůj volný čas a jestli vědí o možných volnočasových aktivitách, které jim město, v němž žijí nabízí, i přesto že v dnešní době digitálních technologií a rozvoje počítačových her stále méně dětí tráví čas sportovními aktivitami. Spíše dávají přednost filmům, počítačovým hrám a internetu. Průzkum se dále zaměřuje na zjištění, zda-li dnešní mládež tvoří tzv. "party" a mají kolem sebe skupinu přátel, se kterými tráví volný čas aktivně, nebo jsou spíše jednotlivci, kteří si sami vyplňují volný čas v podobě pasivního odpočinku.

Hypotéza č. 1:

H1: Předpokládám, že většina dětí je členem nějaké skupiny vrstevníků (party), se kterou tráví čas.

Hypotéza č. 2:

H2: Předpokládám, že většina dotazovaných nemá dostatečné informace o možnostech trávení volného času ve svém městě.

Hypotéza č. 3:

H3: Předpokládám, že více než 50% dotazovaných si myslí, že způsob trávení volného času může ovlivnit snižování páčání trestné činnosti a delikventního chování.

5.2. Popis vzorku respondentů

Se sběrem potřebných dat jsem začala v únoru 2011. Průzkum byl realizován formou dotazníků, které jsem rozdala žákům tří náhodně vybraných základních škol ve Svitavách. Vybraní žáci byli studenti 7. a 8. ročníku. Vzorek žáků byl zvolen záměrně, protože v bakalářské práci se zabývám problematikou prevence kriminality dětí a mládeže.

Na základních školách jsem se kontaktovala s výchovnými poradci a společně jsme upravili a schválili výběr otázek. První 3 otázky jsou identifikační a následně slouží pro statistické vyhodnocení dotazníku a k upřesnění popisu sledovaného vzorku žáků. Poté jsem navštívila jednotlivé třídy a požádala žáky o vyplnění. Měla jsem určité obavy, nakolik dokážu zvládnout kolektiv dětí a vyvolat v nich opravdový zájem chtít vyplnit dotazník. Děti mne však velice mile překvapily, po krátkém přivítání si samy se zájmem chodily pro dotazníky. Na jejich příležitostné dotazy jsem ráda odpověděla, nebo s nimi otázku rozebrala. Nejvíce respondentů zaujal fakt, že získané informace budou sloužit hlavně jim samotným, jelikož jde o to, aby i ti, kteří nemají informace o fungujících zařízeních a programech, byli o možnostech trávení volného času co nejdříve informováni, například formou letáku. K vyplnění bylo mezi studenty rozdáno 108 dotazníků. Návratnost byla 100%. K dalšímu zpracování, jich pak bylo použito 105, protože 3 dotazníky byly z šetření vyřazeny kvůli chybnému, nebo neúplnému vyplnění.

5.3. Vyhodnocení dotazníku a ověření hypotéz

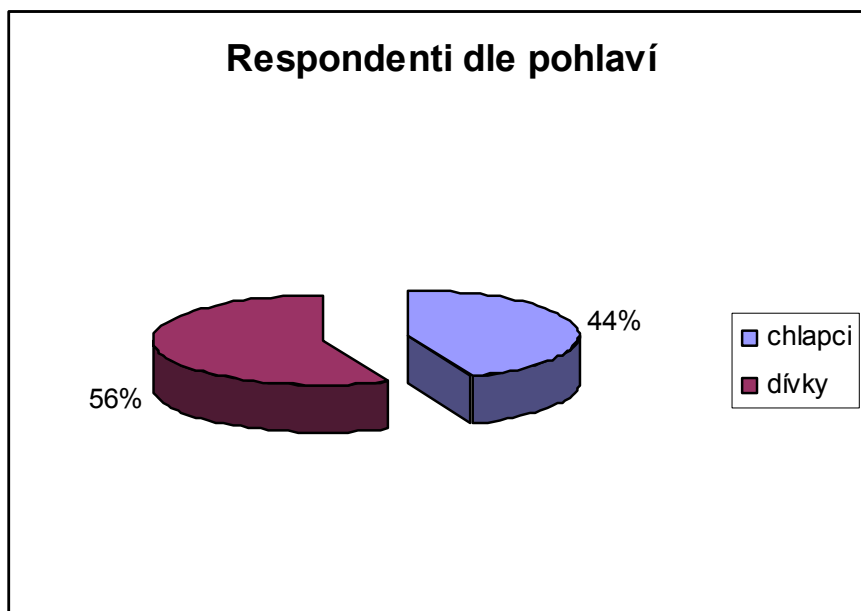
Pohlaví respondentů

Tabulka č. 1

Respondenti podle pohlaví

Pohlaví	absolutní četnost	relativní četnost
chlapci	46	44%
dívky	59	56%
celkem	105	100%

Graf č. 1

Anketní lístek vyplnilo celkem 105 respondentů, z toho bylo 46 chlapců (44%) a 59 děvčat (56%).

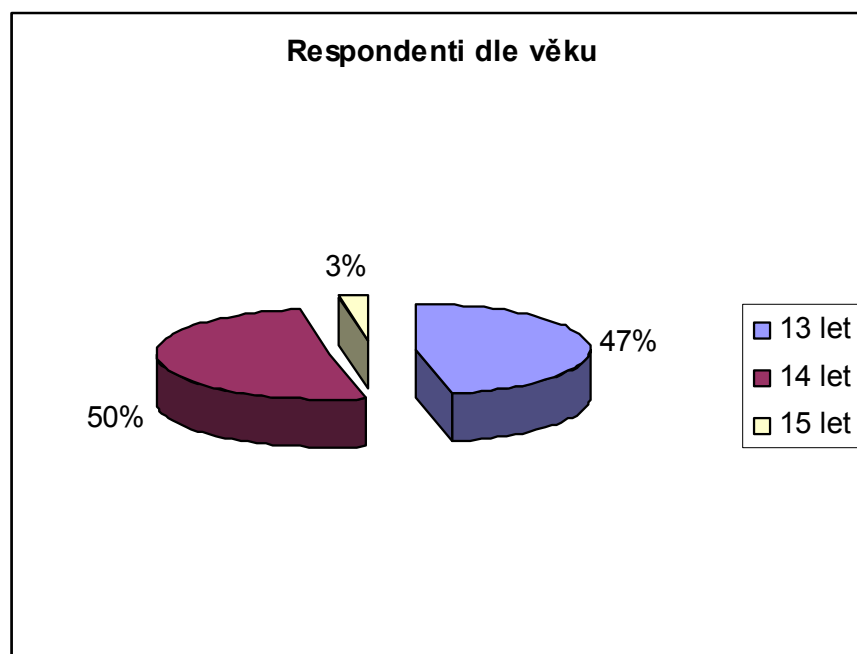
Věk respondentů

Tabulka č. 2

Respondenti dle věku

věk	absolutní četnost	relativní četnost
13 let	49	47%
14 let	53	50%
15 let	3	3%
celkem	105	100%

Graf č. 2

Průzkumu se zúčastnilo celkem 105 respondentů z toho 49 respondentů ve věku 13 let (47%) 53 respondentů ve věku 14 let (50%) a 3 respondenti ve věku 15 let (3%).

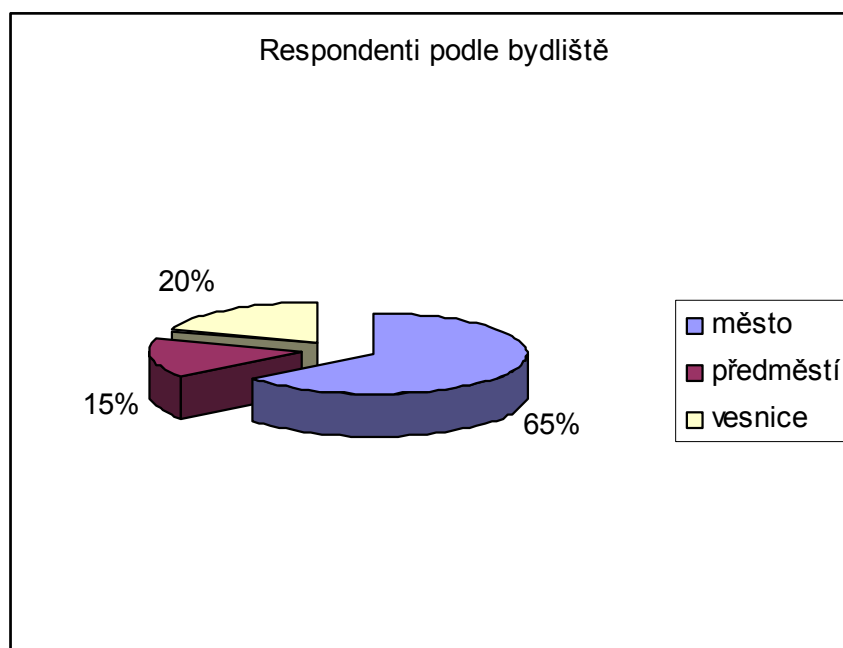
Respondenti podle místa bydliště

Tabulka č. 3

Respondenti podle místa bydliště

kde	absolutní četnost	relativní četnost
město	68	65%
předměstí	16	15%
vesnice	21	20%
celkem	105	100%

Graf č. 3

Z 105 dotazovaných je 68 přímo z města Svitav (65%), 16 žáků je z předměstí Svitav (15%) a 21 žáků je z okolních vesnic (20%).

Výsledky dotazníku a jejich interpretace

Otázka č. 1

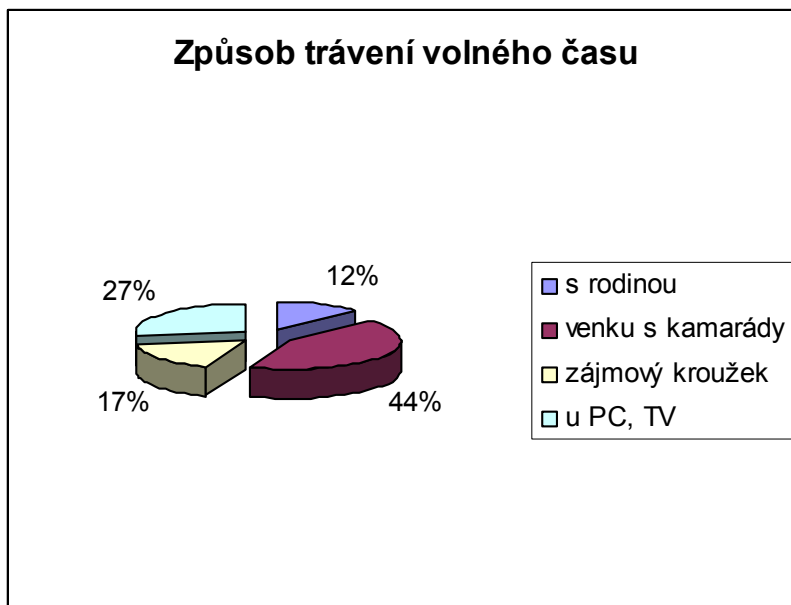
Volný čas po školním vyučování nejčastěji trávím

Tabulka č. 4

Způsob trávení volného času

způsob	relativní četnost	absolutní četnost
s rodinou	13	12%
venku s kamarády	46	44%
zájmový kroužek	18	17%
u PC, TV	28	27%
celkem	105	100%

Graf č. 4

Z celkového počtu 105 dotazovaných uvedlo 44% respondentů, že volný čas nejčastěji tráví venku s kamarády, 27% uvedlo, že volný čas věnují televizi a počítači, 17% respondentů pravidelně navštěvuje zájmový kroužek a 12% dotazovaných se ve volném čase věnuje své rodině.

Otázka č. 2

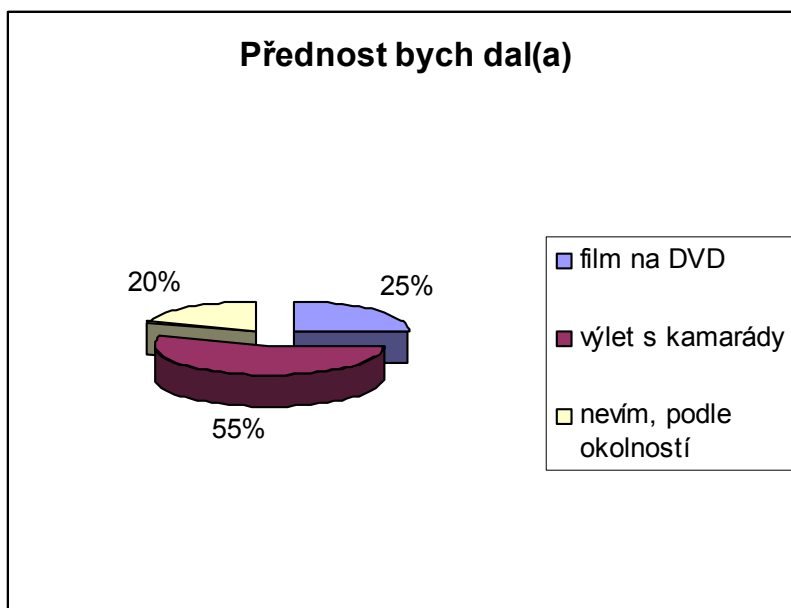
Když by sis měl vybrat, jestli dáš přednost filmu na DVD nebo výletu s partou kamarádů, co by sis vybral(a) ?

Tabulka č. 5

Čemu dávám přednost

aktivita	absolutní četnost	relativní četnost
film na DVD	26	25%
výlet s kamarády	58	55%
nevím, podle okolností	21	20%
celkem	105	100%

Graf č. 5

Z celkového počtu 105 dotazovaných odpověděla většina dotazovaných (55%), že by dali přednost výletu s kamarády, než sledování filmu na DVD.

Otázka č. 3

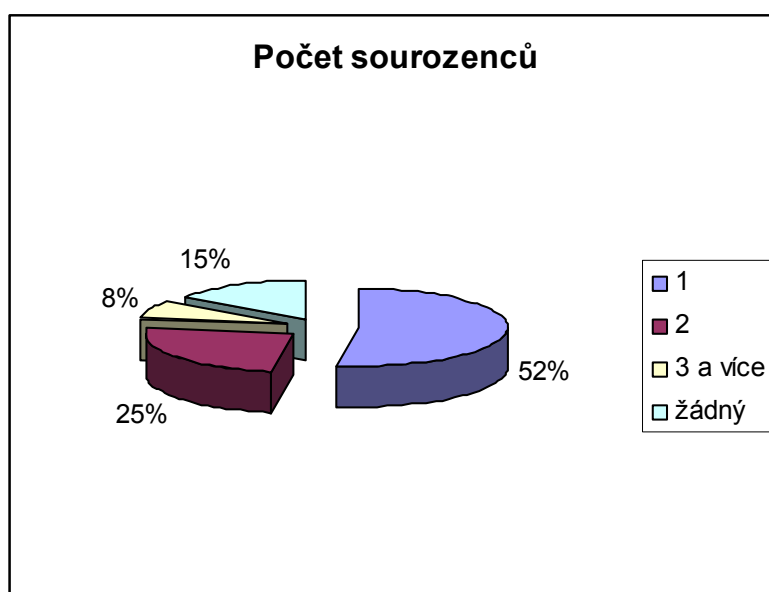
Počet sourozenců:

Tabulka č. 6

Počet sourozenců

možnost	absolutní četnost	relativní četnost
1	55	52%
2	26	25%
3 a více	8	8%
žádný	16	15%
celkem	105	100%

Graf č. 6

Z celkového počtu 105 dotazovaných má většina (52% žáků) jednoho sourozence, 25% má dva sourozence, 15% respondentů jsou jedináčky a zbývající počet, tedy 8% má tři a více sourozenců.

Otázka č. 4

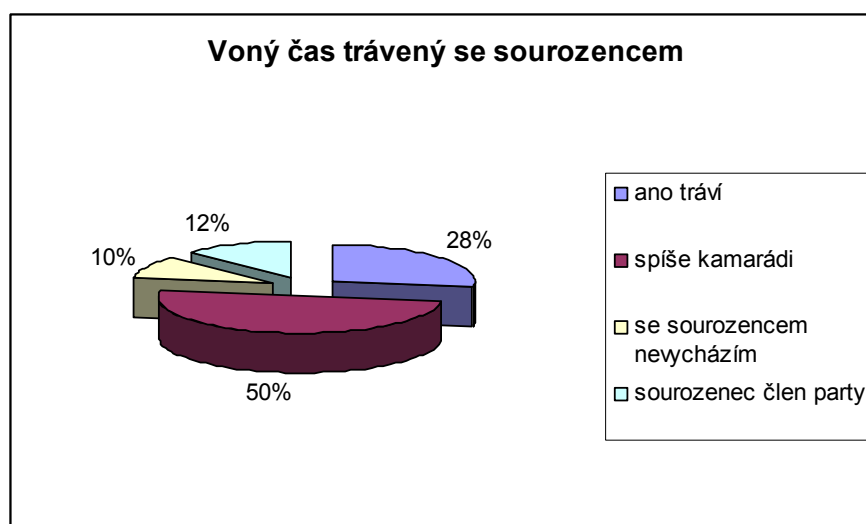
Trávíš svůj volný čas i se sourozencem?

Tabulka č.7

Volný čas trávený se sourozencem

možnost	absolutní četnost	relativní četnost
ano tráví	29	28%
spíše kamarádi	52	50%
se sourozencem ne vycházím	11	10%
sourozenec člen party	13	12%
celkem	105	100%

Graf č. 7

Na možnost A, tedy že volný čas tráví se sourozencem, odpovědělo z celkového počtu 105 žáků 28%, volný čas spíše s kamarády tráví 50% dotazovaných, 10% žáků uvedlo, že se sourozencem nemají dobrý vztah a 12% odpovědělo, že sourozenec je zároveň členem jeho party.

Otázka č. 5

Znáš ve svém okolí přátel, někoho, kdo měl problémy s policií?

Tabulka č. 8

Máš známého, který měl problém s policií

odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
ano	29	27%
ne	46	44%
nevím o tom	30	29%
celkem	105	100%

Graf č. 8

Z celkového počtu 105 dotazovaných uvedlo 44% dotazovaných, že nemá ve svém okolí, známého vrstevníka, který by měl problém s policií, 29% uvedlo, že o takovém člověku neví, a 27% respondentů odpovědělo, že mají ve svém okolí takového člověka.

Otázka č. 6

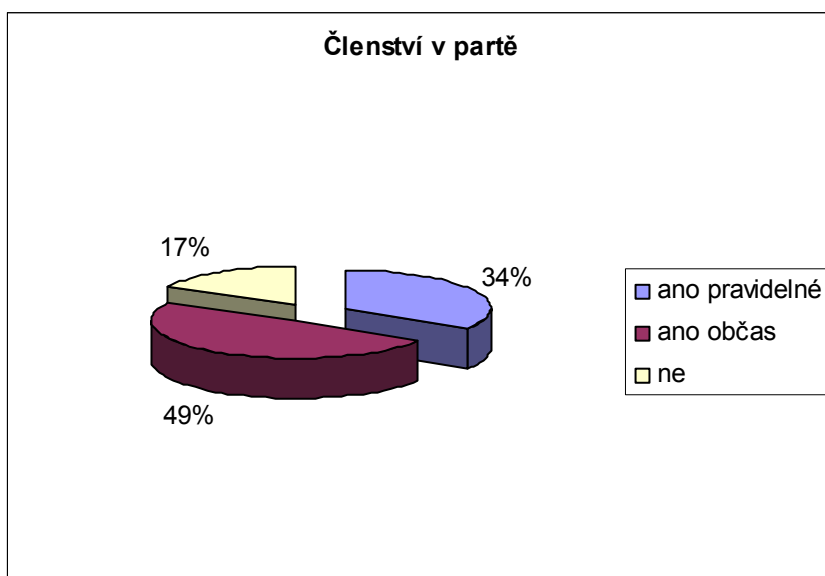
Máš nějakou partu (skupinku kamarádů), se kterou trávíš volný čas?

Tabulka č. 9

Členství v partě

možnost	absolutní četnost	relativní četnost
ano pravidelné	36	34%
ano občas	51	49%
ne	18	17%
celkem	105	100%

Graf č. 9

Z celkového počtu 105 dotazovaných studentů odpovědělo 34%, že je členem určité party, 49% dotazovaných uvedlo, že občas do nějaké party dochází a 17% studentů nepatří do žádné party.

Otázka č. 7

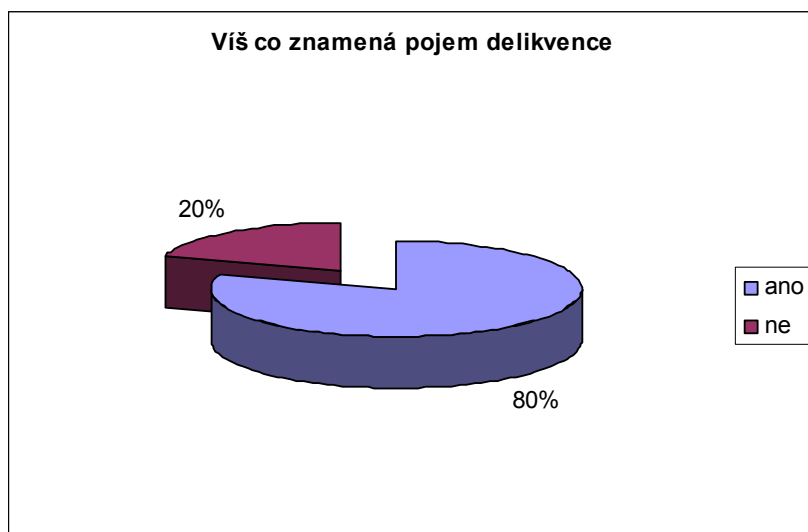
Víš, co znamená pojem delikvence?

Tabulka č. 10

Víš, co znamená pojem delikvence

odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
ano	84	80%
ne	21	20%
celkem	105	100%

Graf č. 10

Z celkového počtu 105 dotazovaných žáků uvedla většina, tedy 80%, že ví, co znamená pojem delikvence a 20% dotazovaných neví, co znamená tento pojem.

Otázka č. 8

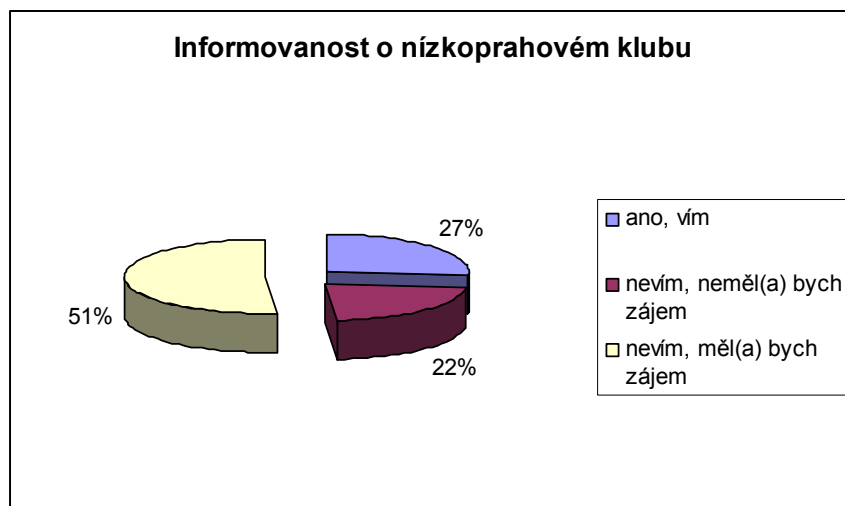
Viš, že ve Svitavách funguje klub pro mladé a že je volně přístupný všem ?

Tabulka č. 11

Informovanost o nízkoprahovém klubu

znalost	absolutní četnost	relativní četnost
ano, vím	28	27%
nevím, neměl(a) bych zájem	23	22%
nevím, měl(a) bych zájem	54	51%
celkem	105	100%

Graf č. 11

Z celkového počtu 105 dotazovaných uvedlo 27%, že ví o fungování nízkoprahového klubu, 22% uvedlo, že nevědí a nemají o klub zájem a 51% žáků uvedlo, že o existenci klubu nevědí, ale měli by zájem klub navštívit.

Otázka č. 9

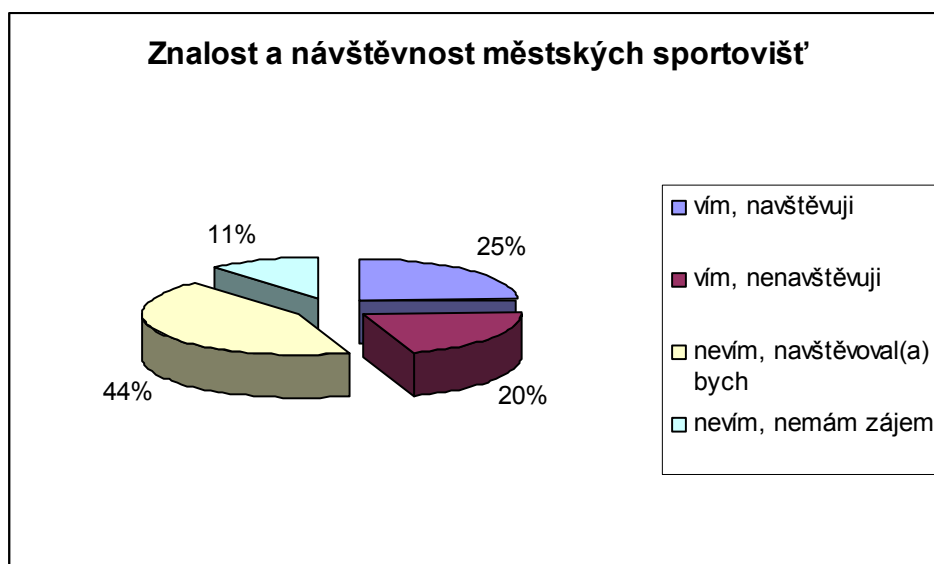
Víš kde jsou městská sportoviště a skatepark? Navštívuješ je?

Tabulka č. 12

Znalost a návštěvnost městských sportovišť

odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
vím, navštívuji	26	25%
vím, nenavštívuji	21	20%
nevím, navštěvoval(a) bych	46	44%
nevím, nemám zájem	12	11%
celkem	105	100%

Graf č. 12

Z celkového počtu 105 dotazovaných odpovědělo 25% respondentů, že vědí, kde jsou místní sportoviště a že je navštívují, 20% uvedlo, že vědí, ale nenavštívují je, většina – 44% uvedla, že neví, kde sportoviště jsou, ale navštěvovala by je, a 11% dotazovaných uvedlo, že nemá zájem.

Otázka č. 10

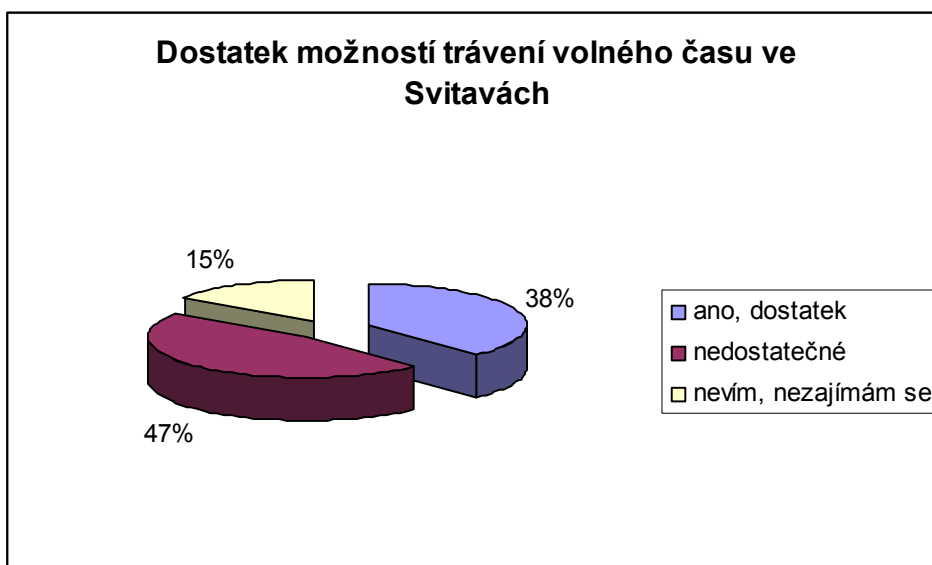
**Je podle tvého názoru ve Svitavách dostatek možností, jak trávit volný čas?
(zájmové organizace pro mládež, kroužky, sportoviště, kluby, parky...)**

Tabulka č. 13

Názor na dostatek možností trávení volného času ve Svitavách

odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
ano, dostatek	40	38%
nedostatečné	49	47%
nevím, nezajímám se	16	15%
celkem	105	100%

Graf č. 13

Z celkového počtu 105 dotazovaných. Odpovědělo 38% respondentů, že dle jejich názoru je ve Svitavách dostatek možností, jak trávit volný čas, 47% odpovědělo, že možností je nedostatek. Nejvíce se respondenti uváděli, že zde chybí např. krytý bruslařský areál, že by zde měl být lépe vybavený krytý plavecký bazén. Další z možných odpovědí byla, že zde chybí větší okruh na in-line brusle a lepší kino s kinokavárnou. 15% respondentů odpovědělo, že se o trávení volného času nezajímají.

Otázka č. 11

Myslíš si, že způsob trávení volného času má vliv na páchaní trestné činnosti a delikventního chování ?

Tabulka č. 14

Vliv trávení volného času na kriminální chování

odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
ano	85	81%
ne	20	19%
celkem	105	100%

Graf č. 14

Z celkového počtu 105 respondentů uvedla většina (81%), že dle jejich názoru má způsob trávení volného času vliv na páchaní trestné činnosti a delikventního chování a 19% uvedlo, že si to nemyslí.

Ověření hypotéz

H1: Předpokládám, že většina dětí je členem nějaké skupiny vrstevníků (party), se kterou tráví čas.

V odpovědi na první otázku 44% dotazovaných uvedlo, že volný čas nejraději tráví venku s kamarády, stejně tak jako u otázky č. 2, odpověděla většina dotazovaných, že přednost by ve volném čase dala výletu s přáteli, než například filmu na DVD. Otázka č. 3 zjišťovala počet sourozenců, většina respondentů uvedla, že má 1 sourozence, ale v otázce čtvrté 50% dotazovaných uvádí, že svůj volný čas tráví spíše více s jinými kamarády, než se svým vlastním sourozencem. V otázce č. 6, která se týká členství v určité partě se 34% dotazovaných vyjádřilo, že se pravidelně stýká s partou, 49% že se občas stýkají a pouze 17% dotazovaných uvedlo, že nejsou členy žádné party.

Na základě odpovědí na otázky č.1, 2, 3, 4, 6 z dotazníkového šetření, lze konstatovat, že: **H1 se potvrdila.**

H2: Předpokládám, že většina dotazovaných nemá dostatečné informace o možnostech trávení volného času ve svém městě.

U otázky č. 8 většina dotazovaných, tedy 51% respondentů uvedla, že neví o fungování nízkopražského klubu Díra ve Svitavách a měli by zájem tento klub navštívit, 22% žáků o tomto klubu neví a uvádí, že nemají o klub zájem. Z toho vyplývá, že pouze 27% dotazovaných odpovědělo, že vědí o nízkopražském klubu ve Svitavách. U otázky č. 10, týkající se městských sportovišť a skateparku odpovědělo 44% respondentů, že nemají příliš přehled o těchto sportovištích, ale měli by zájem je navštěvovat. 11% uvedlo, že o sportovištích neví, ale stejně nemají zájem. Na otázku č. 10, zda-li je ve Svitavách dostatek možností trávení volného času, odpovědělo 47% respondentů, že je nedostatečné, 38%, že je zde dostatek možností, jak trávit volný čas a 15% se o tuto problematiku nezajímá. Nejčastěji respondenti uváděli, že jim zde chybí dobře vybavený krytý plavecký bazén, krytý bruslařský areál a prostor pro in-line bruslení. Někteří dotazovaní uvedli, že jim ve městě chybí multikino.

Vyhodnocením odpovědí na otázky č. 8, 9, 10 z dotazníkového šetření vyplývá, že:

H2: se potvrdila.

H3: Předpokládám, že více než 50% dotazovaných si myslí, že způsob trávení volného času může ovlivnit páchaní trestné činnosti a delikventního chování.

Jak vyplývá z otázky č. 7 většina dotazovaných – 80% uvedlo, že ví, co znamená pojem delikventní chování. U otázky č. 11 více než 81% dotazovaných uvedlo, že dle jejich názoru lze způsobem trávení volného času ovlivňovat páchaní trestné činnosti a delikventního jednání.

Vyhodnocením odpovědí na otázky č.7, 11 z dotazníkového šetření vyplývá, že:

H3: se potvrdila

ZÁVĚR

Delikventní chování a kriminalita mládeže patří mezi závažnější sociálně patologické jevy a je právem často diskutovaným problémem. Ve své bakalářské práci jsem se věnovala programům prevence kriminality v regionu Svitavy, neboť se domnívám, že volný čas dětí a jeho vyplňování pozitivními aktivitami hraje významnou roli při utváření osobnosti mladého člověka jeho pozitivní socializaci. Trestná činnost dětí a mladistvých se v mnoha ohledech liší od trestné činnosti dospělých pachatelů. Je to dáno především stupněm psychického vývoje, zkušenostmi i motivy k páčání trestné činnosti. Mládež páchá trestnou činnost nejčastěji pod vlivem momentální situací a ve skupině. Ve své práci jsem zkoumala vliv party na osobnost mladého člověka.

V teoretické části bakalářské práce jsou popsány příčiny delikventního chování mládeže, mezi něž patří rodina, věk dítěte, škola a okolní prostředí. Dle mého názoru, je při předcházení delikventnímu chování nejdůležitější vliv rodiny, neboť dítě z dobrého, fungujícího a láskyplného rodinného prostředí má lépe vybudovaný a zvnitřněný určitý žebříček hodnot. Má v rodině kvalitní zázemí, oporu a může kdykoliv požádat o pomoc. Dítě vycházející ze špatně fungujícího rodinného prostředí, nemá pro své chování pozitivní vzor, v rodině nefungují přátelské vztahy, důvěra a dítě se pak snáze dostává pod vliv negativních vrstevnických skupin a vytvářejí tzv. party. Snadno pak mohou sklouznout k trestné činnosti. Druhá část práce je věnována současné mládeži, trestní odpovědnosti a hlavně rizikům, kterými dnešní doba moderních technologií mládež ohrožuje. Za hlavní nebezpečí dneška považuji internet, násilné počítačové hry a nevhodné televizní pořady. Třetí kapitola teoretické části je věnována prevenci kriminality. Na ni úzce navazuje část čtvrtá, která popisuje projekty sociální prevence na svitavsku. Projekty jsem pro potřeby práce rozdělila na preventivní projekty orientované na rodinu, na školu, projekty zaměřené na využití volného času dětí a mládeže a na preventivní projekty orientované na rizikové skupiny. V práci je popsán Systém včasné intervence (SVI), jako fungující způsob práce a komunikace v oblasti sociálně právní ochrany dětí ve Svitavách. Pro účely bakalářské práce byla vypracována kasuistika o dítěti dlouhodobě vedeném v SVI systému.

V praktické části byl vytvořen sociologický průzkum ve formě dotazníku. Všechny tři stanovené hypotézy se potvrdily z čehož lze vyvodit závěr, že většina dotazovaných žáků je členem nějaké skupiny vrstevníků (party), se kterou tráví většinu volného času. Více než polovina dotazovaných si myslí, že způsob trávení volného času má vliv na

páchání trestné činnosti. Většina dotazovaných žáků nemá dostatečné informace o možnostech trávení volného času ve svém městě.

Výsledky průzkumu bakalářské práce byly přínosem pro nízkoprahový klub Díra ve Svitavách, který provozuje občanské sdružení Bonanza. Do tohoto zařízení docházím jako dobrovolnice již od jeho založení. Bylo zjištěno, že i přes téměř tříleté fungování klubu, nemá většina žáků místních základních škol informace o jeho existenci. Vedoucí společně s návštěvníky klubu nyní pracují na vytvoření jednoduchého informačního letáku, který by měl být rozdán do všech základních škol, gymnázia i místní Speciální základní školy.

Výsledky průzkumu posloužily pro potřeby místních základních škol, ve kterých probíhalo dotazníkové šetření. Výsledky byly předány výchovným poradcům, kteří si tak mohou udělat úsudek o tom, jaké mají děti povědomí o delikvenci a volnočasových aktivitách ve městě.

RESUMÉ:

V první kapitole své bakalářské práce popisují základní příčiny delikventního chování mládeže. Ve druhé kapitole se věnují specifikům současné mládeže, ohrožujícím faktorům správného vývoje dětí a trestní odpovědnosti mladistvých. Ve třetí kapitole vymezují pojem prevence kriminality, její členění a strukturu. V následující části práce se věnují preventivním projektům a aktivitám, které spoluorganizují občanská sdružení Bonanza a Květná zahrada s městem Svitavy. Zařadila jsem podkapitolu pojednávající o Systému včasné intervence (SVI) a jeho využití ve městě menší rozlohy. K SVI systému se váže vypracovaná kasuistika.

Praktická část je pátou kapitolou práce. Zabývá se průzkumným šetřením, které jsem provedla mezi žáky sedmých a osmých tříd vybraných základních škol. Šetření mělo formu dotazníku a bylo zaměřeno na způsob trávení volného času a informovanost mládeže o možnostech volnočasových aktivit, které jim město Svitavy nabízí.

ANOTACE:

Petra Kovářová, Programy prevence kriminality mládeže v regionu Svitavy. Brno 2011. Bakalářská práce.

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Sociální pedagogika.

V bakalářské práci jsem se zaměřila na prevenci kriminality dětí. Popsala jsem programy prevence kriminality mládeže v regionu Svitavy. Blíže jsem vysvětlila a popsala preventivní projekt Systém včasné intervence. Jako cílovou skupinu jsem zvolila žáky druhého stupně základních škol. Prevenci zde popisuji z hlediska volnočasových aktivit. Uvedla jsem činnost konkrétních občanských sdružení, které mě zaujaly. Mezi žáky základních škol jsem provedla empirické šetření ve formě dotazníku.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Dítě, mladiství, kriminalita, juvenilní delikvence, program, preventivní projekty, vrstevnická skupina, nízkoprahové zařízení.

ABSTRACT:

Petra Kovářová, Programmes for Juvenile Delinquency Prevention in the Svitavy region. Brno 2011. Bachelor thesis.

Tomas Bata University in Zlin, Faculty of Arts, department of Social Education

In my bachelor thesis I focused on the children's criminality prevention. I have described programmes for Juvenile Delinquency Prevention in the Svitavy region. I have explained and described prevention project called The System of early intervention. I chose the second degree pupils of primary school as the target group. This age is according to my opinion very important for personality forming. Here I describe prevention from the free-time activities point of view. I introduced activity of particular civil association, which hold my interest. I made an empirical survey in the form of questionnaire between the students of a primary schools.

KEY WORDS:

Children, adolescent, crime, Juvenile delinquency, programme, preventive project, peers groups, lowthreshold facility.

SEZNAM POUŽITÉ LITRATURY:

ZÁKONY:

- 1) Zákon č. 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže
- 2) Zákon č. 326/1999 Sb., O pobytu cizinců na území České republiky
- 3) Zákon č. 104/1991 Sb., O Úmluvě o právech dítěte
- 4) Zákon č. 221/2003 Sb., O dočasné ochraně cizinců
- 5) Zákon č. 40/1999 Sb. Trestní zákoník

LITERATURA:

- 6) ČÍRTKOVÁ, L. Policejní psychologie. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 254 s.
ISBN 80- 7178-475-3.
- 7) JILČÍK, T., PLŠKOVÁ, A., Zapletal, L. Sociologie II, 2.vyd. Brno: IMS, 1999
- 8) KOLÁŘ, M. Bolest šikanování. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 255 s.
ISBN 80-7178-513-X.
- 9) KOPŘIVA, K. Lidský vztah jako součást profese, 5. vyd. Praha: Portál, 2006. 147 s.
ISBN 80-7367-181-6.
- 10) KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky, 1. vyd. Praha. Portál, 2008. 215 s.
ISBN 978-80-7367-383-3
- 11) KOVÁŘOVÁ, P. SVI jako jeden ze systémů prevence kriminality dětí a mládeže na svitavsku. Česká Třebová: VOŠ Gustava Habrmana, 2009, 86 s.
- 12) MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence, 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 335 s. ISBN 80-7178-226-2.
- 13) MATOUŠEK, O. a kol. Práce s rizikovou mládeží. Praha: Portál, 1996
- 14) MATOUŠEK, O. Sociální práce v praxi, 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s.
ISBN 80-7367-002-X.
- 15) STUNDL, E. a kol. Efektivní metody práce s predelikventy , Svitavy, 2009
- 16) SUCHÝ, O., ŠVANCARA, Z. Mládež a kriminalita, 1. vyd. Praha: Melantrich, 1972

- 17) VEČERKA, K. Prevence kriminality v teorii a praxi. 1. vyd. Praha: Themis, 1997. 159 s. ISBN 80-85821-48-6.
- 18) ZAPLETAL, J. a kol. Základy kriminologie, 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. 137s. ISBN 80-7226-561-0.
- 19) ZOUBKOVÁ, I. Kontrola kriminality mládeže. 1. vyd. Dobrá voda u Pelhřimova: A. Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- 20) <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/>
- 21) <http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/novy-trestni-zakonik-rekodifikace-trestniho-prava.html>
- 22) <http://www.mvcr.cz/clanek/navrh-systemoveho-pristupu-k-peci-o-detske-a-mladistve-delikventy-vymezeni-pojmu.aspx>
- 23) <http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/novy-trestni-zakonik>
- 24) http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_s%C3%AD%C5%A5
- 25) <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.htm>
- 26) <http://www.svitavy.cz/pkb/projekty/svi/index.htm>
- 27) http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_s%C3%AD%C5%A5
- 28) www.odrogach.cz

6. SEZNAM PŘÍLOH:

Příloha č. 1 – Fotografie preventivních projektů ve Svitavách

Příloha č. 2 – Subjekty podílející se na realizaci projektu SVI ve Svitavách

Příloha č. 3 - Dotazník

Příloha č. 1

obr. č. 1

Fotografie ze soutěže Právo na každý den.

Zdroj: www.svitavy.cz

obr. č. 2

Fotografie ze dne IZS, konaném na náměstí Míru ve Svitavách.

Zdroj: www.policie.cz

obr. č. 3

Fotografie veřejných sportovišť ve Svitavách

Zdroj: www.svitavy.cz

obr. č. 4

Fotografie Skateparku ve Svitavách.

Zdroj: www.svitavy.cz

obr. č. 5

Fotografie z nízkoprahového klubu Díra Svitavy.

Zdroj: (fotografie z klubu Díra, pořídila Petra Kovářová se souhlasem vedení i návštěvníků klubu, dne 8. 3. 2011)

obr. č. 6

Fotografie projektu Květná zahrada.

Subjekty podílející se na realizaci projektu SVI ve Svitavách:

Hlavní subjekty systému mají ze zákona oprávnění nakládat s údaji uloženými v Informačním systému SVI, jsou jeho aktivními uživateli, patří sem zejména:

Obecní úřad obce s rozšířenou působností (magistrát)

Odbor sociálních věcí (vedoucí odboru ve vztahu ke kontrolní činnosti vyplývající z odpovědnosti za chod odboru i příslušného oddělení prevence a sociálně-právní ochrany). Jedná se o pracovníky, kteří se podílejí na realizaci sociálně-právní ochrany dětí na území správního obvodu obce s rozšířenou působností.

Okresní (městské) ředitelství Policie ČR

Do SVI jsou zahrnuta pracoviště Služby kriminální policie a vyšetřování, které se zabývá problematikou objasňování trestné činnosti dětí a problematikou extrémismu a vyšetřování trestné činnosti dětí pro mravnostní delikty, problematikou návykových látek, kontrolní metodikou a řídicí činností.

Obvodní oddělení Policie ČR

Do SVI jsou zahrnuta rovněž pracoviště obvodních oddělení Policie ČR.

Středisko Probační a mediační služby (PMS)

Jedná se o pracoviště probačního úředníka se specializací na problematiku dětí a mládeže. Součástí práce střediska jsou také činnosti zaměřené na prevenci kriminality a dalších sociálních deviací.

Okresní státní zastupitelství

Zpravidla se jedná o pracoviště státního zástupce, který se zabývá problematikou dětí a mládeže v rámci daného okresu. Státní zástupkyně, která se v rámci Okresního státního zastupitelství ve Svitavách zabývá trestnou činností dětí a mládeže je dlouhodobě spolupracující na řadě programů i projektů (např. program „Právo na každý den“ nebo projekt „Resocializace mladistvých pachatelů trestné činnosti“, které byly ve Svitavách úspěšně realizovány.

Okresní soud

Zpravidla se jedná o pracoviště soudce, který se zabývá problematikou dětí a mládeže.

Obecní (městská) policie

Disponuje vysokým počtem informací o delikventním jednání dětí. Většina strážníků městské policie se pohybuje po většinu pracovní směny po ulici. Poznatky předávají zpracovatelům na stálých službách, kde se evidují a třídí podle jejich povahy. Pouze některé z poznatků předává stálá služba na základě § 7 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii – při podezření ze spáchání činu jinak trestného nebo trestného činu – příslušníkům obvodního oddělení Policie ČR. Realizace projektu SVI ve Svitavách by byla bez zapojení městské policie velkým ochuzením. Spolupráce s městskou policií se dá hodnotit jako výborná.

Školy a školská zařízení

Jsou beze sporu jednou z nejvýznamnějších součástí systému. Svoji úlohu plní zejména v oblasti prevence, kdy včasným oznámením a účastí při společenském řešení závažných výchovných problémů, které škola již nedokáže společně s partnery (rodiči, zákonnými zástupci a dalšími subjekty) řešit významně předcházející řadě trestných činů. Ve správním obvodu města Svitav je do projektu SVI zapojeno celkem 21 základních a středních škol.

Zdravotnická zařízení

Jedná se například o jednotlivá oddělení nemocnice, dětské pediatrie, praktické lékaře, kteří v rámci projektu SVI poskytují informace, zejména podezření na týrání nebo zneužívání dítěte, zanedbávání, záškoláctví, toulání, experimentování s návykovými látkami. Tyto

subjekty jsou vázány oznamovací povinností jednak ve vztahu k orgánům sociálně-právní ochrany dětí podle § 10 ods. 4 zákona č. 359/1999 Sb, jednak ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení podle § 168 zákona č. 140/1996 Sb., trestního zákona. Vzájemně se zkvalitnila komunikace. Lékaři mnohdy cítí podezření, které lze pouze velmi těžko prokázat a případ vyžaduje další doplňující informace, kterými nedisponují. Díky systém SVI lze navázat a doplňovat již zjištěné informace od jiných orgánů. Nejnověji byl v únor 2011 do zdravotnických zařízení používajících SVI zařazen i místní Kojenecký ústav a dětský domov.

Úřady práce

Zapojení úřadů práce do projektu SVI je důležité zejména z důvodů navazujících programů a projektů. Řada klientů, kteří se vrací z ústavní výchovy je handicapována na trhu práce. Jejich zapojení do běžného života je velmi složité. Spolupráce s úřady práce je důležitá zejména s ohledem při jejich začleňování do pracovního procesu u partnerů projektu z oblasti nestátních neziskových organizací. Ve Svitavách jimi jsou občanská sdružení, která poskytují těmto mladým lidem ubytování i práci. Konkrétně se jedná například o **občanské sdružení Květná Zahrada**, které je tzv. domem na půli cesty. Prostřednictvím úřadu práce je pro vybrané klienty poskytována sdružení část mzdy.

Zdroj: KOVÁŘOVÁ, P. SVI jako jeden ze systémů prevence kriminality dětí a mládeže na svitavsku. Česká Třebová: Vyšší odborná škola Gustava Habrmana, 2009, s 39-59.

DOTAZNÍK

Ahoj chlapci a děvčata!

Studuji obor Sociální pedagogika na fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a v současné době zpracovávám bakalářskou práci. Součástí mojí práce je i dotazníkové šetření.

Žádám Vás o vyplnění krátkého dotazníku. Ubezpečuji Vás, že výsledky šetření jsou zcela anonymní a budou využity jen pro účely mojí práce.

Děkuji za spolupráci

Petra Kovářová, DiS.

Jsem: chlapec / dívka

Je mi let

Bydliště:

- a) město
- b) předměstí
- c) vesnice

1) Volný čas po školním vyučování nejčastěji trávím

- a) s rodiči a sourozenci
- b) jen tak venku se svými kamarády
- c) pravidelně se věnuji zájmovým kroužkům
- d) u počítače (hry, internet), sledováním televize, DVD

2) Když by sis měl vybrat, jestli dáš přednost filmu na DVD nebo výletu s partou kamarádů, co by sis vybral(a) ?

- a) film
- b) výlet s přáteli
- c) nevím, podle okolností

3) Počet sourozenců:

- a) 1
- b) 2
- c) 3 a více
- d) nemám žádné

4) Trávíš svůj volný čas i se sourozencem?

- a) spíše trávím volný čas se sourozencem
- b) spíše chodím za partou kamarádů
- c) se sourozencem nevycházím
- d) máme partu přátel, v níž je i můj sourozenec

- 5) **Znáš ve svém okolí přátel, někoho, kdo měl problémy s policií?**
- a) ano
 - b) ne
 - c) nevím o tom
- 6) **Máš nějakou partu (skupinku kamarádů), se kterou trávíš volný čas?**
- a) ano, vídáme se pravidelně
 - b) ano, občas něco podnikneme
 - c) ne
- 7) **Víš, co znamená pojem delikvence?**
- a) ano
 - b) ne
- 8) **Víš, že ve Svitavách funguje klub pro mladé a že je volně přístupný všem ?**
- a) ano vím kde je a byl(a) jsem tam
 - b) nevím a ani bych neměl(a) zájem
 - c) nikdy jsem o tom neslyšel(a) a měl(a) bych zájem se tam podívat
- 9) **Víš kde jsou městská sportoviště a skatepark? Navštěvuješ je?**
- a) ano vím, navštěvuji
 - b) ano vím, ale nenavštěvuji
 - c) ne nevím o všech veřejných , navštívil(a) bych je
 - d) ne nevím a neměl bych zájem tam chodit
- 10) **Je podle tvého názoru ve Svitavách dostatek možností, jak trávit volný čas? (zájmové organizace pro mládež, kroužky, sportoviště, kluby, parky...)**
- a) ano, je jich dostatek
 - b) nevím, nepátrám po tom
 - c) ne, je jich málo, chybí mi zde např.....
.....
- 11) **Myslíš si, že způsob trávení volného času má vliv na páchaní trestné činnosti a delikventního chování ?**
- a) ano
 - b) ne

Děkuji za vyplnění a přeji pěkný den.